

Udskriftsdato: 15. december 2025

2007/2 LSF 58 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af ophavsretsloven (Overdragelse af ophavsret, digitalisering af kulturarven m.v.)

Ministerium: Kulturministeriet

Journalnummer: Kulturmin., j.nr. 2004-17819

Forslag

til

Lov om ændring af ophavsretsloven

(Overdragelse af ophavsret, digitalisering af kulturarven m.v.)

§ 1

I lov om ophavsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 763 af 30. juni 2006, foretages følgende ændringer:

1. I § 13 indsættes som stk. 5:

»Stk. 5. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.«

2. I § 14 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.

3. I § 16 b indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.«

4. I § 17, stk. 3, indsættes som 3. pkt.:

»Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af vederlaget, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.«

5. I § 18, stk. 1, indsættes som 4. pkt.:

»Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af vederlaget, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.«

6. § 23, stk. 2, ophæves.

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 2 og 3.

7. Efter § 24 indsættes:

»§ 24 a. Offentliggjorte kunstværker må gengives, hvis betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Dette gælder dog ikke, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets gengivelse.

Stk. 2. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.«

8. I § 30 indsættes som stk. 6:

»Stk. 6. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.

9. I § 30 a, stk. 1, 3. pkt., ændres 1. januar 1998 til: 1. januar 2007

10. Overskriften til § 47 affattes således:

»Ophavsretslicensnævnet«

11. § 47 affattes således:

»§ 47. Kulturministeren nedsætter Ophavsretslicensnævnet. Nævnet består af en formand og to medlemmer, som udpeges af kulturministeren. Formanden skal være højesteretsdommer.

Stk. 2. Ophavsretslicensnævnet kan træffe afgørelse i henhold til §§ 13 og 14, § 16 b, § 17, stk. 3, § 18, stk. 1, § 24 a, § 30, § 48, stk. 1 og 2, § 51, stk. 2, § 68, § 75 a, stk. 2, og § 75 d. Nævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Stk. 3. Kulturministeren fastsætter nærmere regler om nævnets virksomhed, herunder om dækning af omkostningerne ved nævnets drift.«

12. Før § 49 indsættes:

»Forældelse af vederlagskrav«

13. § 50 affattes således:

»§ 50. Aftalelicens efter §§ 13, 14 og 16 b, § 17, stk. 4, og §§ 24 a, 30, 30 a og 35 kan påberåbes af brugere, der har indgået en aftale om den pågældende værksudnyttelse med en organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark.

Stk. 2. Aftalelicens kan desuden påberåbes af brugere, der inden for et nærmere defineret område har indgået aftale om værksudnyttelse med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark på det pågældende område. Dette gælder dog ikke, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.

Stk. 3. Aftalelicensen giver brugeren ret til at udnytte andre værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen. Aftalelicensen giver brugeren ret til at benytte de ikke-repræsenterede ophavsmænds værker på den måde og på de vilkår, som følger af den aftale, der er indgået med organisationen.

Stk. 4. Rettighedshaverorganisationer, som indgår aftaler omfattet af stk. 1 og 2, skal godkendes af kulturministeren til at indgå aftaler på nærmere angivne områder. Ministeren kan bestemme, at en godkendt organisation på visse områder skal være en fællesorganisation, som omfatter flere organisationer, der opfylder kravene efter stk. 1 eller 2.«

14. § 51, stk. 1 og 2, affattes således:

»§ 51. For værksudnyttelse i henhold til § 50 skal de regler, som organisationen har fastsat med hensyn til fordelingen af vederlag mellem de ophavsmænd, som organisationen repræsenterer, finde tilsvarende anvendelse over for ikke-repræsenterede ophavsmænd.

Stk. 2. Ikke-repræsenterede ophavsmænd kan gøre krav på individuelt vederlag, selv om en sådan ret hverken fremgår af aftalen med brugeren eller af organisationens vederlagsregler. Vederlagskravet kan

kun rettes mod organisationen. Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af det individuelle vederlag, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.«

15. I § 52, *stk. 1*, ændres 23, *stk. 2*, til: 24 a

16. § 54 affattes således:

»§ 54. Erhververen har pligt til at udnytte de overdragne rettigheder. Ophavsmanden kan bringe aftalen til ophør med 6 måneders varsel i det omfang, udnyttelsen ikke er iværksat inden 3 år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side. Dette gælder dog ikke, hvis udnyttelsen iværksættes inden varslets udløb.

Stk. 2. Bestemmelsen i *stk. 1* kan ikke fraviges, medmindre der alene er tale om en ændring af de angivne tidsfrister.«

17. § 55 ophæves.

18. I § 68, *stk. 2*, indsættes som 3. pkt.:

»Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af vederlaget, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.«

19. I § 68 indsættes som *stk. 4*:

»*Stk. 4.* Hvis brugeren af en lydoptagelse i henhold til denne bestemmelse ikke betaler det vederlag, der er fastsat ved parternes aftale eller ved Ophavsretslicensnævnets afgørelse, kan det ved dom fastslås, at den pågældende udnyttelse kun kan foretages med rettighedshavernes samtykke, indtil betaling er sket.«

20. I § 70, *stk. 3*, ændres §§ 25 til: §§ 24 a, 25

21. I § 75 a, *stk. 2*, 2. *pkt.*, ændres 2. og 3. *pkt.* til: *Stk. 2*, 2. *pkt.*, og *stk. 3*.

22. I § 79 ændres , § 45, *stk. 2*, og § 47, *stk. 2* til: og § 45, *stk. 2*

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2008.

Stk. 2. § 1, nr. 16 og 17, finder alene anvendelse på aftaler, der indgås eller forlænges efter lovens ikrafttræden.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes helt eller delvist i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.««

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	6
2. Overdragelse af rettigheder	6
2.1. Indledning og baggrund	6
2.2. Ophavsretslovens §§ 54 og 55	6
2.2.1. Gældende ret	6
2.2.2. Samrådet for Ophavsrets synspunkter	8
2.2.3. Ophavsretligt Forums synspunkter	8
2.2.4. Kulturministeriets overvejelser og forslag	8
2.3. Beskyttelse mod urimelige kontrakter samt ophavsretslovens § 56 og § 58	8
3. Aftalelicenssystemet (digitalisering af kulturarven)	9
3.1. Gældende ret	9
3.2. Baggrund for forslaget	9
3.3. Kulturministeriets overvejelser og forslag	11
3.3.1. Generelt	11
3.3.2. Særligt om »orphan works« (»forældreløse værker«)	12
3.3.3. Særligt om DR's programarkiv	13
4. Ophavsretslicensnævnets kompetence	13
4.1. Gældende ret	13
4.2. Baggrund for forslaget	14
4.3. Kulturministeriets overvejelser og forslag	14
5. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige	15
6. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.	15
7. De administrative konsekvenser for borgerne	15
8. De miljømæssige konsekvenser	15
9. Forholdet til EU-retten	15
10. Høring	15
11. Sammenfattende skema	17

1. Indledning

Lovforslaget har bl.a. til formål at udmønte betænkning nr. 1480/2006 om revision af ophavsretslovens kapitel 3 (Kapitel 3-betænkningen). Betænkningen er resultatet af det arbejde, der blev igangsat af Kulturministeriet i 2003, hvor der blev nedsat et udvalg, der fik til opgave at se nærmere på bestemmelserne om overdragelse af rettigheder i ophavsretslovens kapitel 3, herunder overveje behovet for indførelse af en arbejdsgiverregel. Der stilles konkret forslag om at indføre ufravigelige regler om en erhververs pligt til at udnytte overdragne rettigheder inden for en vis periode.

Et notat om visse spørgsmål, som ikke behandles i lovforslaget, oversendes til Folketingets Kulturudvalg samtidig med lovforslagets fremsættelse.

Lovforslaget er desuden en udmøntning af dele af det arbejde, der i oktober 2006 blev igangsat med henblik på at gennemføre en digitalisering af kulturarven. Kulturministeriet nedsatte en arbejdsgruppe, som fik til opgave at udarbejde forskellige forslag til digitalisering af kulturarven med henblik på bevaring, formidling og tilgængeliggørelse heraf. I den forbindelse skulle også de ophavsretlige problemstillinger overvejes. Et af formålene med dette lovforslag er således at gøre det lettere at indgå aftaler om udnyttelse af ophavsrettigheder. Det foreslås, at der ved siden af lovens specifikke aftalelicenser indføres en generel hjemmel til aftalelicens på nye områder, hvor rettighedshaverne og brugerne (fx kulturarvsinstitutionerne) finder behov for det.

Endelig stilles der forslag om en række mindre ændringer, der har til formål at øge brugervenligheden af loven.

2. Overdragelse af rettigheder

2.1. Indledning og baggrund

Ophavsretten til et værk opstår hos ophavsmanden, men kan overdrages til en rettighedserhverver ved aftale. Ophavsretsloven indeholder kun enkelte regler om aftaleindgåelse, og rettighedsoverdragelsens omfang beror således hovedsageligt på den mellem parterne indgåede aftale. Ophavsretslovens regler om rettighedsoverdragelse er i overensstemmelse med de almindelige regler om formueretlige aftaler, hvorefter der ikke gælder formkrav, og rettighedsoverdragelse kan således også finde sted ved stiltiende aftale eller i kraft af sædvane.

Med henblik på at se nærmere på bestemmelserne i ophavsretslovens kapitel 3 nedsatte kulturministeren i 2003 et udvalg bestående af repræsentanter for de skabende og udøvende kunstnere (Samrådet for Ophavsret) og repræsentanter for producenterne og udgiverne (Ophavsretligt Forum). Højesteretsdommer Poul Sørensen var formand for udvalget. Af udvalgets kommissorium fremgår det bl.a.:

»Udvalget skal vurdere, om der er behov for ændringer i ophavsretslovens kapitel 3, og i givet fald fremkomme med konkrete forslag til lovændringer.

Udvalget skal særligt forholde sig til, om ophavsretsloven bør ændres på følgende områder:

- [.....]
- Indførelse af regler om beskyttelse af ophavsmænd og udøvende kunstnere mod urimelige kontrakter, herunder et uoverdrageligt krav på rimeligt vederlag og fastsættelse af et sådant vederlag
- Ændring af §§ 54 og 55, herunder om bestemmelserne skal være helt eller delvist præceptive, og om betingelserne for tilbagefaldsret skal lempes eller skærpes
- Ændring af § 56, stk. 1, således at muligheden for at foretage ændringer udvides
- Udvidelse af § 58 til også at omfatte udøvende kunstnere og til at gælde for alle værkskategorier.«

I oktober 2006 afgav udvalget betænkning nr. 1480 om revision af ophavsretslovens kapitel 3. Betænk-

ningen indeholder ikke samlede forslag til lovændringer, men redegør for parternes holdninger til de i kommissoriet indeholdte problemstillinger.

2.2. Ophavsretslovens §§ 54 og 55

2.2.1. Gældende ret

Ophavsretslovens §§ 54 og 55 hidrører fra 1995-loven. Betænkningen om revision af ophavsretsloven afgivet af Ophavsretsudvalget i 1990 (betænkning nr. 1197/1990) dannede i vidt omfang grundlag for indførelsen af §§ 54 og 55 om regulering af overdragelse af ophavsrettigheder.

Intentionen med at have sådanne enkelte bestemmelser, der regulerer overdragelse af ophavsrettigheder, var bl.a. at sikre ophavsmanden imod, at erhververen af enerettigheder forhindrer, at visse udnyttelsesformer finder anvendelse. Værket udbredes dermed ikke i det omfang, som det var forudsat af ophavsmanden, da han eller hun overdrog rettighederne til sit værk.

Et flertal i Ophavsretsudvalget anbefalede i betænkning nr. 1197/1990, side 46, at de foreslåede bestemmelser om overdragelse af ophavsrettigheder skulle gøres ufravigelige, idet det blev tilkendegivet:

»Et særligt spørgsmål i denne sammenhæng er, om lovens regler bør være fravigelige ved aftale parterne imellem, eller om man i højere grad bør fastsætte normer, som ikke kan fraviges. Det sidstnævnte alternativ skulle først og fremmest sigte mod at beskytte ophavsmændene mod vidtgående og uoverskuelige kontrakter.

Man må her fastholde, at forholdene kan variere i relation til de forskellige bestemmelser. Der kan f.eks. ikke være tvivl om, at en generel bestemmelse om principperne for fortolkning af rettighedsoverdragelsens omfang ved uklare eller unødigt vidtgående overdragelser altid må være fravigelig i den forstand, at den ikke vil kunne finde anvendelse, hvis parterne ved udformningen af aftalen har undgået enhver tvivl om, hvilket indbyrdes retsforhold de har tilstræbt. Modsat vil parterne næppe generelt kunne aftale, at eventuelle uklarheder i kontrakten skal fortolkes efter andre regler end de i lovens fastsatte.

Også i øvrigt kan der ved generelle regler være behov for at fastslå, at bestemmelserne ikke ved aftale kan fraviges til ophavsmandens ugunst. Det gælder f.eks. spørgsmålene om udgivelsespligt og om pligt til regnskabsaflæggelse i de tilfælde, hvor ophavsmanden honoreres med løbende royalties i overensstemmelse med omfanget af værksudnyttelsen. Her vil almene retsgrundsætninger under alle omstændigheder yde en ikke uvæsentlig beskyttelse af ophavsmanden, og derved vil aftalefriheden være begrænset, også uden udtrykkelige lovbestemmelser herom. Netop i disse tilfælde taler meget for, at loven yder parterne en reel vejledning ved at indeholde nærmere regler.«

Et mindretal i udvalget argumenterede imidlertid for, at bestemmelserne ikke burde være ufravigelige, da behovet for beskyttelse af ophavsmændene var tilstrækkeligt tilgodeset gennem aftalelovens regler, herunder særligt aftalelovens § 36.

Kulturministeriet kunne dengang tiltræde udvalgets tilkendegivelser om indførelsen af enkelte generelle regler om overdragelse af rettigheder, men fandt dog ikke, at behovet for at gøre bestemmelserne ufravigelige var tilstrækkeligt dokumenteret, jf. bemærkningerne til lovforslaget herom (Folketingstidende 1994-95, Tillæg A, s. 1380 ff). §§ 54 og 55 fik på den baggrund sit nuværende indhold.

§ 54 indebærer, at erhververen af udnyttelsesrettigheder har pligt til at udnytte disse, hvilket gælder ved overdragelse af såvel specificerede som uspecificerede udnyttelsesformer. Ophavsmanden kan hæve aftalen med erhververen og trække rettighederne tilbage, hvis værket ikke er udnyttet inden for bestemmelsens tidsfrist. Erhververen skal have udnyttet sin ret inden for en rimelig frist eller inden 5 år efter det tidspunkt, hvor ophavsmanden efter de almindelige regler om aftalers opfyldelse har opfyldt sin del af aftalen. Tidsfristen er således enten »en rimelig frist« eller 5 år. Hvad der nærmere skal forstås ved en

rimelig frist, afgøres ifølge lovmotiverne i det konkrete tilfælde ud fra karakteren af det enkelte værk og udnyttelsesformen. Fristen vil således ofte være kortere end den maksimale periode på 5 år.

Ophavsmanden kan kun påberåbe sig bestemmelsen, hvis erhververen ikke har iværksat udnyttelsen. Bestemmelsen kan fraviges ved aftale, jf. § 53, stk. 4, idet ophavsmanden ved aftalens indgåelse fx kan fraskrive sig retten til at hæve aftalen eller aftale en forlængelse af udnyttelsesfristen.

Bestemmelsen giver alene adgang til at hæve aftalen, og ophavsmanden kan ikke vælge at kræve naturalopfyldelse i stedet for at hæve aftalen. Hvis ophavsmanden har modtaget betaling i form af et forskudshonorar, må denne betaling i almindelighed antages at udgøre vederlag for erhververens fortrinsret til udnyttelse af værket og skal derfor ikke tilbagebetales, idet erhververen faktisk har haft denne fortrinsret.

Bestemmelsen i § 55 supplerer lovens § 54. Efter § 55 kan ophavsmanden opsige overdragelsen af uspecificerede udnyttelsesformer, hvis erhververen ikke har iværksat udnyttelse af værket inden 3 år, efter at ophavsmanden har opfyldt sin del af aftalen.

Hensigten med bestemmelsen er at undgå, at erhververen forhindrer en række udnyttelsesformer, som erhververen ikke selv ønsker at iværksætte. Hvis aftalen indeholder både specificerede og uspecificerede udnyttelsesformer, er det ikke muligt at opsige aftalen i dens helhed, men derimod kun for så vidt angår de uspecificerede udnyttelsesformer. Opsigelsen kræver således en konkretisering af de rettigheder, som opsigelsen vedrører.

Ophavsmanden kan først opsige overdragelsen, når der er gået 3 år, efter at ophavsmanden har opfyldt sin del af aftalen med erhververen. Det er en betingelse, at erhververen ikke har iværksat udnyttelse af værket i den konkrete udnyttelsesform. Fx i forbindelse med filmproduktioner kan udnyttelsen ikke forventes at være gennemført inden for tidsfristen, og der stilles derfor ikke krav om, at værket skal være udgivet inden 3 år. Det anses for tilstrækkeligt, at erhververen har påbegyndt udnyttelsen og fremmer denne. Opsigelsen skal ske med rimeligt varsel, så erhververen får mulighed for at opfylde sin udnyttelsesforpligtelse.

§§ 54 og 55 kan fraviges ved aftale, og parterne kan således aftale individuelle vilkår for fx en opsigelse eller give afkald på de rettigheder, der følger af bestemmelserne.

2.2.2. Samrådet for Ophavsrets synspunkter

Samrådet for Ophavsret har anført, at disse regler ikke fungerer i praksis, idet det er sædvane, at §§ 54 og 55, særligt ved indgåelse af kontrakter med musikforlag og pladeselskaber, fraviges i deres helhed. Ophavsmændene nyder dermed ikke den beskyttelse, der er lagt op til i ophavsretsloven.

Samrådet for Ophavsret foreslår derfor, at bestemmelserne i §§ 54 og 55 gøres præceptive, således at de ikke kan fraviges til skade for ophavsmændene.

2.2.3. Ophavsretligt Forums synspunkter

Ophavsretligt Forum finder ikke, at der er konkrete beskyttelseshensyn, der gør det påkrævet at gøre bestemmelserne i §§ 54 og 55 ufravigelige.

Ophavsretligt Forum anerkender, at der i et vist omfang sker en tilsidesættelse af anvendelsen af §§ 54 og 55. Ophavsretligt Forum afviser imidlertid, at det er påvist, at en tilsidesættelse af disse bestemmelser i konkrete tilfælde har ført til urimelige resultater for kunstnerne. Skulle en tilsidesættelse af §§ 54 og 55 imidlertid føre til sådanne urimelige resultater, vil aftalelovens § 36 kunne anvendes til hel eller delvis tilsidesættelse af aftalen.

2.2.4. Kulturministeriets overvejelser og forslag

Det kan i lyset af det af parterne tilkendegivne i kapitel 3-betænkningen lægges til grund, at ophavsretslovens §§ 54 og 55 i vid udstrækning fraviges, når der mellem ophavsmænd og udøvende kunstnere på den ene side og rettighedserhververe på den anden side indgås aftale om overdragelse af udnyttelsesrettigheder.

Samrådet for Ophavsret har bl.a. peget på, at der er en fast praksis for at fravige §§ 54 og 55, når der indgås aftaler mellem udøvende kunstnere og pladeselskaber. Problemet i praksis er, at de udøvende kunstnere grundet fravigelsen i aftalen er afskåret fra at kræve deres rettigheder tilbage fra pladeselskabet, som dermed kan være i besiddelse af rettighederne uden at udnytte disse.

En fast aftalepraksis, hvorefter bestemmelserne i §§ 54-55 fraviges, indebærer, at erhververen af rettigheder til et værk i realiteten ikke er bundet af den udnyttelsespligt, der ligger i disse bestemmelser, og at erhververen dermed typisk selv kan afgøre, om et værk skal udnyttes, herunder om kun enkelte af udnyttelsesmulighederne skal bringes i anvendelse. Dette harmonerer ikke med lovgivers intentioner ved indførelsen af §§ 54 og 55.

Kulturministeriet finder på den baggrund, at der er behov for at gøre erhververens pligt til at udnytte overdragne rettigheder ufravigelig. Målet er at sikre, at overdragne rettigheder vitterlig udnyttes og derigennem beskytte ophavsmanden mod, at erhververen lægger en død hånd på værket. Det er derimod ikke et mål i sig selv at tilbageføre rettigheder til ophavsmanden.

Kulturministeriet har desuden overvejet, om det fortsat er hensigtsmæssigt at have to forskellige bestemmelser med to forskellige tidsfrister, der regulerer pligten til at udnytte erhvervede rettigheder til et værk.

Ud fra et ønske om en regelforenkling er det Kulturministeriets vurdering, at de to bestemmelser med fordel kan skrives sammen i en enkelt bestemmelse, der herefter regulerer ophavsmandens adgang til at bringe indgåede aftaler til ophør, hvad enten der er tale om overdragelse af specifikke rettigheder eller overdragelse af uspecificerede udnyttelsesformer. Kulturministeriet foreslår i den forbindelse, at tidsfristen i bestemmelsen fastsættes til 3 år, sådan som det i dag kendes fra § 55; en frist på 3 år synes at være en rimelig afbalancering mellem de forskellige interesser på området.

Kulturministeriet har i forlængelse heraf overvejet, om aftaleparterne skal have mulighed for at fravige den i bestemmelsen fastsatte tidsfrist på 3 år. Kulturministeriet er nået frem til, at der fortsat kan være områder, hvor en frist for iværksættelse af udnyttelse inden for 3 år er for lang, ligesom der også fremover kan vise sig tilfælde, hvor en tidsbegrænsning på 3 år vil vanskeliggøre eller måske umuliggøre en udnyttelse.

Det foreslås derfor at gøre bestemmelsen præceptiv, men dog således at tidsfristen på de 3 år kan fraviges i forbindelse med aftaleindgåelsen.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 16.

2.3. Beskyttelse mod urimelige kontrakter samt ophavsretslovens § 56 og § 58

Kapitel 3-udvalgets behandling af og Kulturministeriets overvejelser i forhold til spørgsmålene om beskyttelse mod urimelige kontrakter samt ophavsretslovens § 56 og § 58 fremgår af det notat, som oversendes til Folketingets Kulturudvalg samtidig med lovforslagets fremsættelse. Der fremsættes ikke forslag til ændring af ophavsretsloven på disse punkter.

3. Aftalelicenssystemet (digitalisering af kulturarven)

3.1. Gældende ret

Aftalelicenssystemet er en nordisk retskonstruktion, som har eksisteret i den danske ophavsretslov siden 1961. Aftalelicensen har vist sig at være et velegnet instrument til at sikre ophavsmændenes rettigheder i forbindelse med masseudnyttelse af deres værker, fx på fotokopieringsområdet og kabelspredningsområdet, samtidig med at den tilgodeser brugernes ønsker om den lettest mulige adgang til at udnytte beskyttede værker. Aftalelicensen indebærer, at en bruger, som har indgået aftale om en vis brug af en bestemt art af værker med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til denne art af værker, efter loven får ret til at udnytte andre værker af samme art og på samme måde, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen.

I praksis er det et problem, at det navnlig ved masseudnyttelse af værker, fx kopiering til undervisningsvirksomhed, er vanskeligt at klarere de nødvendige rettigheder med alle rettighedshavere, da de ikke er repræsenteret af en enkelt organisation. En rettighedshaverorganisation kan kun indgå aftale på vegne af sine egne medlemmer. Det betyder, at udenforstående rettighedshavere, herunder udenlandske, ikke omfattes af en aftale mellem en bruger og en dansk organisation. Aftalelicensen løser dette problem ved at tillægge visse aftaler aftalelicensvirkning, således at aftaler på bestemte udnyttelsesområder udstrækkes til også at omfatte ophavsmænd, der ikke er direkte repræsenteret af den aftalesluttende organisation.

I ophavsretsloven findes der for tiden aftalelicenser inden for otte udnyttelsesområder. Det drejer sig om eksemplarfremsstilling inden for undervisningsvirksomhed (§ 13), fotokopiering inden for erhvervsvirksomhed m.v. (§ 14), optagelse af radio- og fjernsynsudsendelser til brug for syns- og hørehandicappede (§ 17, stk. 4), onlineforsendelse af tekster via biblioteker (§ 16 b), gengivelse af kunstværker i alment oplysende fremstillinger (§ 23, stk. 2), udsendelse i radio og fjernsyn (§ 30), genudsendelse og tilgængeliggørelse on demand af DR's, TV 2/DANMARK A/S' og de regionale TV 2-virksomheders egne arkivproduktioner (§ 30 a) samt kabelviderespredning af radio- og tv-udsendelser (§ 35).

Det forhold, at der på et område findes en aftalelicens, betyder ikke, at parterne er forpligtede til at indgå kollektive aftaler på området. Aftalelicens får således alene betydning i de tilfælde, hvor der vitterlig er indgået aftale mellem brugere og rettighedshavere.

I Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (infosoc-direktivet) er det i præambelbetragtning nr. 18 angivet, at direktivet ikke berører aftalelicensordninger i medlemsstaterne, da det betragtes som en måde at forvalte rettigheder på.

De almindelige betingelser for aftalelicens fremgår af ophavsretslovens §§ 50 og 51.

Efter § 50, stk. 1, kan der indgås aftaler med aftalelicensvirkning på de områder, som er opregnet ovenfor. De rettighedshaverorganisationer, som ønsker at indgå aftaler med aftalelicensvirkning, skal godkendes af kulturministeren, jf. § 50, stk. 3.

Efter § 51, stk. 1, har de rettighedshavere, som ikke er direkte repræsenteret af den aftalesluttende organisation, samme rettigheder som de repræsenterede rettighedshavere. Herudover har ikke-repræsenterede rettighedshavere altid krav på et individuelt vederlag, selv om et sådant krav ikke måtte følge af aftalen med brugeren eller af organisationens vederlagsregler, jf. § 51, stk. 2. I tilfælde af uenighed om størrelsen af det individuelle vederlagskrav kan spørgsmålet indbringes for Ophavsretslicensnævnet, som kan fastsætte vederlagets størrelse, jf. § 47, stk. 1.

På tekstområdet foreligger der eksempelvis aftaler mellem Copydan Tekst & Node og en række uddannelsesinstitutioner om kopiering i undervisningsvirksomhed, ligesom Copydan Tekst & Node har indgået aftaler med institutioner, private virksomheder m.v. om fotokopiering af avisartikler og andre tekster til intern brug. På billedområdet har Copydan Billedkunst indgået aftaler med en lang række forlag og

museer om gengivelse af kunstværker m.v. Når det gælder videreudsendelse af radio- og tv-udsendelser i kabelanlæg, hviler denne udnyttelse på aftaler indgået med fællesorganisationen Copydan Kabel-TV.

I visse aftalelicensbestemmelser findes der en individuel forbudsret, dvs. en ret for den enkelte ophavsmand til konkret at nedlægge forbud mod brugen af hans eller hendes værker i henhold til en aftalelicensudløsende aftale. Mulighed for at nedlægge individuelt forbud findes i § 30 om udsendelse i radio og tv, § 30 a om genudsendelse og on demand-tilgængeliggørelse af DR's, TV 2/DANMARK A/S' og de regionale TV 2-virksomheders egne arkivproduktioner samt § 23, stk. 2, om gengivelse af kunstværker i alment oplysende fremstillinger.

3.2. Baggrund for forslaget

Aftalelicensen blev introduceret i ophavsretsloven i 1961 for så vidt angår udsendelse af værker i radio og tv, jf. den nuværende § 30. Baggrunden var et ønske om at opnå en lettelse i administrationen af rettigheder i forbindelse med masseudnyttelse af værker.

Siden 1961 er der kommet flere nye aftalelicensbestemmelser i ophavsretsloven, fx bestemmelsen i den nuværende lovs § 13 om fotokopiering i undervisningsvirksomhed, § 14 om fotokopiering til intern brug i erhvervsvirksomheder m.v. og § 35 om kabelviderespredning af radio- og tv-udsendelser.

I takt med den samfundsmæssige og teknologiske udvikling opstår der løbende ønsker fra diverse brugere om indførelse af nye aftalelicenser i loven. Eksempelvis er der fremsat ønske om nye aftalelicenser for indskanning af bogforsider på bl.a. biblioteker og indskanning af trykte tidsskrifter i medicinalindustrien. Sådanne udnyttelser af ophavsretligt beskyttet materiale kan ikke rummes inden for lovens eksisterende undtagelser og aftalelicensbestemmelser.

Behovet for en reform af aftalelicenssystemet er blevet yderligere aktualiseret af et politisk ønske om at digitalisere og formidle kulturarven. I 2006 nedsatte Kulturministeriet som opfølgning på mediaaftalen for 2007-2010 en arbejdsgruppe om digitalisering af kulturarven, som bl.a. skulle komme med forslag til bevaring, formidling og tilgængeliggørelse af kulturarven. I tilknytning til arbejdsgruppen nedsatte Kulturministeriet en undergruppe, som havde til formål at kortlægge de ophavsretlige problemstillinger og fremkomme med mulige løsningsforslag. Undergruppen var sammensat af repræsentanter for rettighedshaverne og kulturinstitutionerne. I april 2007 afgav den ophavsretlige undergruppe sin rapport.

Det fremgår af rapporten, at gruppen anser aftalelicensen som en løsning på de ophavsretlige udfordringer med klarering af rettigheder i forbindelse med digital formidling af kulturarven. Det drejer sig bl.a. om udvidelse af eksisterende aftalelicenser om genanvendelse af DR's, TV 2/DANMARK A/S' og de regionale TV 2-virksomheders arkivproduktioner og onlinedistribution af bibliotekernes samlinger, om nye aftalelicenser på begrænsede områder og om nye aftalelicenser på større områder (fx udnyttelse af »orphan works« (forældreløse værker) i bibliotekssamlinger og materialer med et stort antal rettighedshavere i bl.a. museers samlinger).

I rapporten (side 53 ff.) stiller undergruppen en række konkrete forslag til ændring af aftalelicenssystemet:

- »De nuværende aftalelicensbestemmelser opretholdes. Det har den fordel for såvel brugerne som rettighedshaverne, at lovgiver direkte har peget på bestemte områder, hvor det er af samfundsmæssig stor betydning at klarere rettigheder ved kollektive aftaler med aftalelicensvirkning. Der gælder ikke mindst på kulturarvsområdet, fx bestemmelsen i § 30 a om DR's og TV 2's arkivproduktioner, som efter gruppens opfattelse bør udvides til at dække mere materiale. Enkelte specifikke aftalelicenser, som konkret findes overflødige, kan dog ophæves. Forlæggerforeningen og Danske Dagblades Forening så helst, at de specifikke aftalelicenser på tekstområdet ophæves i forbindelse med indførelse af en generel aftalelicens.

- Samtidig gennemføres en ny generel aftalelicenshjemmel, som gør det muligt for en bruger og en repræsentativ rettighedshaverorganisation at indgå en kollektiv aftale med aftalelicensvirkning. Der kan være tale om aftalelicenser uden for de områder, der i dag dækkes af de specifikke aftalelicenser. Fx kan man forestille sig nye aftalelicenser om orphan works. Der kan endvidere være tale om aftalelicenser, der går videre end de gældende specifikke aftalelicenser (fx om onlineadgang til materiale i biblioteker, jf. lovens § 16 b). Den generelle aftalelicenshjemmel forventes udmøntet i en række forskellige aftaler om forskellige former for værksudnyttelse, ikke i form af én samlet aftalelicensaftale; det skyldes bl.a. hensyn til overskuelighed og til, at der er forskellige grupper af rettighedshavere og brugere (fx kommercielle og ikke-kommercielle) involveret i de forskellige typer af udnyttelser. Det bliver op til parterne at definere aftalens og aftalelicensens rækkevidde, eksempelvis kan det vedrørende bøger og tidsskrifter aftales, at aftalen gælder for både forfattere og forlag, mens aftalelicensvirkningen alene vedrører forfattere.
- Udenforstående rettighedshavere skal have mulighed for at nedlægge individuelt forbud mod at blive omfattet af aftalelicens i henhold til den nye generelle aftalelicenshjemmel. Derimod opretholdes de gældende regler om forbud i forhold til de specifikke aftalelicenser, der videreføres. Det betyder eksempelvis, at der fortsat er mulighed for individuelt forbud i henhold til §§ 30 og 30 a, mens denne mulighed fortsat ikke vil eksistere i henhold til §§ 13 og 14. Forbudsretten er af særlig betydning i de tilfælde, hvor udnyttelsen er af særligt indgribende karakter, fx ved on demand-brug på internettet. En rettighedshaver vil kunne nedlægge forbud enten for enkelte af sine værker eller alle sine værker en bloc. Forbuddet skal kunne nedlægges både over for brugeren og rettighedshaverorganisationen.
- Når det gælder den aftalesluttende organisations egne medlemmer, kan det vedtages, at medlemmerne er frit stillet med hensyn til at beslutte at stå uden for en aftale. Disse vil i så fald kunne nedlægge individuelt forbud.
- Alle rettighedshaverorganisationer, der indgår aftaler med aftalelicensvirkning i henhold til den generelle aftalelicensbestemmelse, skal i lighed med den gældende ordning godkendes af Kulturministeriet. Dermed sikres ordnede forhold med henblik på bl.a. at sikre organisationernes repræsentativitet. En rettighedshaverorganisation vil typisk kunne søge om godkendelse i forbindelse med indgåelse af en konkret aftale om en nærmere bestemt udnyttelse. Ved godkendelsen skal Kulturministeriet udvise varsomhed og påse, at der ikke sker misbrug, således at der vitterlig ikke godkendes organisationer på områder, hvor det er muligt at klarere rettighederne på eneretsbasis.
- I forbindelse med udarbejdelse af lovudkast skal det overvejes, om der er behov for en præcisering af betingelserne for repræsentativitet, når det gælder aftalelicensaftaler, der omfatter orphan works. Det vil formentlig være hensigtsmæssigt med en enkelt præcisering i lovbemærkningerne i forhold til fællesorganisationer, fx Copydan Tekst & Node. Når en sådan kollektiv rettighedshaverorganisation indgår aftaler om fx digital kopiering af tekster i ABM-institutioner, og den anses som repræsentativ på grund af medlemsorganisationernes (fx Dansk Journalistforbund) repræsentativitet, bør fællesorganisationen anses som generelt repræsentativ på sit forvaltningsområde, dvs. også i forhold til visse særlige kategorier eller underkategorier af værker, typisk hvor der ikke måtte eksistere en organisation.
- For at styrke mulighederne for indgåelse af aftaler mellem fx kulturarvsinstitutioner og rettighedshaverorganisationer udvides ophavsretslovens mæglingsbestemmelse til at dække samtlige områder, der kan dækkes af aftalelicens. Det betyder fx, at mægling vil kunne sættes i værk som led i forhandlingerne om en aftalelicensaftale vedrørende orphan works.«

3.3. Kulturministeriets overvejelser og forslag

3.3.1. Generelt

Aftalelicensen har vist sig at være en velfungerende og nem måde at klarere rettigheder på, navnlig når

det gælder masseudnyttelse af værker. Fordelen for brugerne er, at de kun behøver at indgå aftale med én rettighedshaverorganisation om en bestemt form for udnyttelse. Fordelen for rettighedshaverne er, at der rent faktisk indgås aftaler og betales vederlag for udnyttelse af værker, som ellers i mange tilfælde ville finde sted uden betaling.

Kulturministeriet har en overordnet målsætning om, at ophavsretten skal fungere bedst muligt i praksis. Som led i dette bør mulighederne for at klarere de nødvendige rettigheder også forbedres. Aftalelicens kan være et hjælpemiddel, da den udgør en enkel metode til at klarere en bred vifte af rettigheder på.

I rapporten fra den ophavsretlige undergruppe har såvel brugere som rettighedshavere udtalt sig positivt om aftalelicensmodellen. Et flertal i gruppen har samtidig tilkendegivet et ønske om, at de nuværende specifikke aftalelicensbestemmelser opretholdes, bortset fra sådanne som findes overflødige.

De fleste af de eksisterende aftalelicensbestemmelser har været gældende i en årrække og er udtryk for, at der fra lovgivers side er lagt vægt på, at der på visse områder synes at være et særligt behov for kollektive løsninger med aftalelicens, fx kopiering i skoler og genanvendelse af DR's, TV 2/DANMARK A/S' og de regionale TV 2-virksomheders arkiver.

På den baggrund finder Kulturministeriet, at samtlige specifikke aftalelicensbestemmelser, som findes i ophavsretsloven, bør videreføres uændret.

Kulturministeriet finder samtidig, at den samfundsmæssige og teknologiske udvikling har påvist et behov for, at aftalelicenskonstruktionen også bør kunne finde anvendelse på nye udnyttelsesområder. Det drejer sig fx om digitalisering og formidling af den kulturarv, som befinder sig på biblioteker, på museer, i DR's arkiver og i andre kulturarvsinstitutioner.

Kulturministeriet foreslår derfor en udvidelse af aftalelicensmulighederne i ophavsretsloven, således at der ud over de nuværende specifikke aftalelicenser indføres en generel hjemmel til aftalelicens på nye områder, hvor både rettighedshavere og brugere finder behov for det og kan blive enige om det. Den generelle aftalelicens skal ses som et supplement til de eksisterende specifikke aftalelicensbestemmelser og kan således finde anvendelse på helt nye områder eller fungere som tillæg til de i forvejen gældende aftalelicensbestemmelser.

Fordelen ved denne konstruktion er, at den giver parterne den fornødne fleksibilitet til at anvende aftalelicens på områder, hvor det ikke er muligt at klarere alle rettigheder direkte med de enkelte rettighedshavere. Det skal i den forbindelse understreges, at aftalelicens er en alternativ løsning, der kan benyttes, hvis det system, der er ophavsretslovens udgangspunkt: individuelle aftaler direkte med rettighedshaverne, ikke er praktisk muligt. Et typisk eksempel på tilfælde, hvor kollektive aftaler er hensigtsmæssige, er udnyttelse af omfattende materiale med mange rettighedshavere. Det skal desuden understreges, at aftalelicensmuligheden alene har betydning i praksis, hvis brugeren og rettighedshaverne er enige om det, og hvis de kan blive enige om vilkårene, herunder størrelsen af vederlaget.

Efter forslaget til § 50, stk. 2, skal brugere kunne indgå aftaler med aftalelicensvirkning på et nærmere defineret område med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark på det pågældende område. Parterne definerer selv udnyttelsesområdet. Det er dog en betingelse, at Kulturministeriet godkender de rettighedshaverorganisationer, der ønsker at indgå aftaler med aftalelicensvirkning. Ved godkendelsen skal ministeriet bl.a. påse, at den pågældende organisation er repræsentativ på det ansøgte område. I praksis vil en rettighedshaverorganisation typisk kunne søge om godkendelse forud for eller i forbindelse med indgåelse af en konkret aftale om en nærmere bestemt udnyttelse.

Det følger samtidig af den foreslåede bestemmelse, at udenforstående rettighedshavere, herunder udenlandske, skal have mulighed for at nedlægge individuelt forbud mod at blive omfattet af aftalelicens på et nærmere specificeret område. Forbuddet kan nedlægges over for alle de aftalesluttende parter, dvs. såvel brugeren som rettighedshaverorganisationen.

Når det gælder den aftalesluttende organisations egne medlemmer, kan det aftales, at medlemmerne er frit stillet med hensyn til at beslutte at stå uden for en aftale. Disse vil i så fald kunne nedlægge individuelt forbud.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 13 og 14.

3.3.2. Særligt om »orphan works« (»forældreløse værker«)

Et tilbagevendende problem er klarering af rettigheder til såkaldte »orphan works«. Der er typisk tale om ældre værker, hvor beskyttelsestiden ikke er udløbet, og hvor det efter en rimelig indsats ikke er muligt at identificere eller lokalisere rettighedshaverne via kendte registre, forlag og lignende. De vanskeligheder, der er forbundet med at finde indehaveren af ophavsretten, skyldes bl.a., at ikke alle værker indeholder oplysninger om ophavsmandens identitet, og at der ikke findes centrale registre over ophavsmænd.

Problemet med »orphan works« har navnlig betydning for kulturarvsinstitutioner, som ønsker at digitalisere deres samlinger, fx ældre tidsskrifter og bøger, med henblik på at give offentligheden adgang til kulturarven on demand.

Der er forskellige løsningsmodeller på »orphan works«-problemet. I USA og Canada har man overvejet løsninger, hvorefter værker kan benyttes efter en omhyggelig, men forgæves eftersøgning af ophavsmanden uden risiko for at ifalde straf eller erstatning.

Den ophavsretlige undergruppe har udtrykt præference for en aftalelicensmodel.

Kulturministeriet har i lyset af dette overvejet forskellige løsningsmuligheder.

En model kunne være, at en bruger uden at ifalde straf- eller erstatningsansvar kan udnytte værker, hvis brugeren har gjort en tilstrækkelig omhyggelig indsats for at forsøge at identificere eller lokalisere rettighedshaveren. En sådan model forekommer efter ministeriets opfattelse uhensigtsmæssig. Der er risiko for, at denne løsningsmodel ikke giver brugerne det fornødne incitament til at gøre et seriøst forsøg på at opspore og identificere rettighedshaveren. Det vil endvidere være forbundet med en vis usikkerhed at afgøre, hvornår brugerne har gjort en tilstrækkelig omhyggelig indsats for at finde frem til rettighedshaveren. Den bedømmelse vil i sidste ende skulle foretages af domstolene, og brugerne har således ikke mulighed for at kalkulere med eventuelle vederlagskrav, som de måtte blive mødt med på et senere tidspunkt. Det betyder, at en sådan løsning vil medføre en betydelig grad af retsusikkerhed for brugeren.

Ministeriet finder i lighed med den ophavsretlige undergruppe, at aftalelicensen vil være et velegnet instrument til at sikre den fornødne klarering af »orphan works«. Fordelen ved aftalelicensløsningen er, at de indgåede aftaler mellem brugere og de aftalesluttende rettighedshaverorganisationer får aftalelicensvirkning, dvs. at aftalen udstrækkes til at omfatte alle rettighedshavere på et givent område. Det skaber den fornødne retssikkerhed for den potentielle bruger samtidig med, at rettighedshaverne får betaling for brugen af deres værker.

De nødvendige aftaler vil kunne indgås inden for rammerne af de specifikke aftalelicenser og den foreslåede generelle aftalelicens i ophavsretslovens § 50, stk. 2, jf. ovenfor pkt. 3.3.1. Det bemærkes i den forbindelse, at ikke-repræsenterede rettighedshavere vil kunne nedlægge individuelt forbud mod en udnyttelse, som er hjemlet i en aftale indgået på aftalelicensvilkår.

3.3.3. Særligt om DR's programarkiv

DR og rettighedshaverorganisationerne har igennem længere tid forhandlet en ny aftale om genanven-

delse af DR's programarkiv. Forhandlingerne har fundet sted inden for rammerne af ophavsretslovens § 30 a, hvorefter der på aftalelicensvilkår kan indgås aftale om genudsendelse og on demand tilrådighedsstillelse af bl.a. DR's egne produktioner, som har været udsendt før den 1. januar 1998.

I april 2007 indgik parterne en aftale om udnyttelse af DR's programarkiv i takt med, at programarkivet bliver digitaliseret. Aftalen giver – med visse undtagelser og begrænsninger – DR mulighed for at genanvende sit arkivmateriale i nye sammenhænge mod betaling af et fast beløb til Copydan.

Aftalen indebærer for det første, at DR får mulighed for at stille sine ældre produktioner i programarkivet til rådighed on demand, dvs. på et individuelt valgt sted og tidspunkt. Udsendelserne kan tilegnes ved hjælp af streaming på DR's hjemmeside eller eventuelle andre hjemmesider, hvor DR har den redaktionelle kontrol, herunder en eventuel kulturarvsportal.

For det andet giver aftalen mulighed for, at DR kan anvende klip fra arkivmaterialet, bl.a. med henblik på anvendelse i nye produktioner. Klippene kan udsendes, herunder webcastes, på alle DR's kanaler samt stilles til rådighed on demand på DR's hjemmeside.

Aftalen forudsætter en ændring af det skæringstidspunkt, der er angivet i den gældende lovs § 30 a. Ved indførelsen af aftalelicensbestemmelsen i § 30 a i 2002 blev det fastsat, at aftalelicensen for genanvendelse af bl.a. DR's egne arkivproduktioner finder anvendelse på produktioner, der har været udsendt i radio eller tv før den 1. januar 1998. Baggrunden for fastsættelsen af dette skæringstidspunkt var, at man fra lovgivers side fandt, at radio- og tv-foretagenderne fra dette tidspunkt kunne have taget højde for udnyttelse på internettet og lignende ved indgåelse af kontrakter. Det har imidlertid vist sig, at der også for produktioner udsendt efter den 1. januar 1998 er brug for, at radio- og tv-foretagenderne kan indgå aftaler med aftalelicensvirkning om fx on demand brug på internettet. Dette forhold har såvel DR og TV 2 som Samrådet for Ophavsret peget på i forbindelse med arbejdet i den ophavsretlige undergruppe.

I overensstemmelse hermed foreslår Kulturministeriet, at skæringsdatoen i § 30 a ændres fra den 1. januar 1998 til den 1. januar 2007. Det betyder, at aftalen mellem DR og Copydan kan få virkning for de DR-produktioner, der har været udsendt før den 1. januar 2007.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 9.

4. Ophavsretslicensnævnets kompetence

4.1. Gældende ret

I 1961 indførtes det såkaldte Tvangslicensnævn i ophavsretsloven. Nævnet havde til opgave at fastsætte et passende vederlag til de ophavsmænd, hvis værker anvendtes i henhold til en tvangslicensbestemmelse. Ved den generelle revision af ophavsretsloven i 1995 videreførtes nævnet under navnet Ophavsretslicensnævnet.

Nævnet består af tre medlemmer: En højesteretsdommer og to andre sagkyndige medlemmer. Nævnets virksomhed er reguleret i bekendtgørelse nr. 25 af 14. januar 2004.

Ophavsretslicensnævnet har gennem årene i takt med udvidelsen af nævnets kompetence fået en stadigt større betydning. Nævnet har i dag kompetence til at behandle følgende sagstyper:

- Fastsættelse af vederlagsstørrelse for udnyttelse af værker i henhold til tvangslicenserne i lovens § 17, stk. 3 (fremstilling af lydbøger til brug for synshandicappede), § 18, stk. 1 (undervisningsantologier), og § 68 (brug af udgivne lydoptagelser i radio og tv m.v. (Gramex)), jf. § 47, stk. 1.
- Fastsættelse af størrelsen af individuelle vederlagskrav til ikke-repræsenterede ophavsmænd, der omfattes af en aftalelicens, jf. § 51, stk. 2.
- Meddelelse af tilladelse til samt fastsættelse af vilkår for viderespredning af radio- og tv-udsendelser

over kabelanlæg eller trådløst i tilfælde, hvor en godkendt rettighedshaverorganisation eller et radio- og tv-foretagende uden rimelig grund nægter at give tilladelse hertil eller fastsætter urimelige vilkår herfor, jf. § 48, stk. 1. Disse afgørelser er imidlertid ikke bindende for radio- og tv-foretagenderne.

- Meddelelse af tilladelse til samt fastsættelse af vilkår for optagelse af radio- og tv-udsendelser til undervisningsbrug og til brug for syns- og hørehandicappede, jf. § 48, stk. 2.
- Fastsættelse af vilkår for offentlig fremførelse af musik (KODA), jf. § 75 a, stk. 2.
- Pålæg i forhold til en rettighedshaver, som har gjort brug af de i § 75 c, stk. 1, nævnte tekniske foranstaltninger (fx kopispæringer), om at stille sådanne midler til rådighed for en bruger, som er nødvendige for, at denne kan drage fordel af visse undtagelsesbestemmelser i ophavsretslovens kapitel 2 samt af aftalelicenser, jf. § 75 d, stk. 1.

På disse områder træffer Ophavsretslicensnævnet den endelige administrative afgørelse. Nævnets afgørelser kan indbringes for de almindelige domstole.

Det følger af § 4 i bekendtgørelsen om Ophavsretslicensnævnet, at nævnet selv fastsætter sine udgifter ved den enkelte sag, og at disse udgifter som udgangspunkt dækkes af sagens parter.

4.2. Baggrund for forslaget

Ophavsretslicensnævnet har i de senere år fået udvidet sin kompetence til tage stilling til klager over tariffer og andre vilkår fra kollektive forvaltningsselskaber som KODA, Gramex og Copydan Kabel-TV. Når det gælder forvaltningsselskaber, der indgår aftaler på grundlag af aftalelicensbestemmelser i loven, er der ikke mulighed for at få afgjort uenighed om tariffstørrelse og andre vilkår ved Ophavsretslicensnævnet. Spørgsmålet er, om der er behov for, at de parter, der forhandler om indgåelse af aftaler på grundlag af en aftalelicens, kan få en afgørelse om tariffstørrelse m.v. uden at skulle gennem en proces ved domstolene.

4.3. Kulturministeriets overvejelser og forslag

Det er Kulturministeriets opfattelse, at Ophavsretslicensnævnet udgør et nyttigt, sagkyndigt organ til en hurtig og kvalificeret afgørelse af visse ophavsretlige tvister, som ellers kunne have verseret for domstolene. Nævnet er medvirkende til, at væsentlige dele af det ophavsretlige system fungerer hurtigt og smidigt i praksis.

Nævnet fungerer som en slags monopoltilsyn i forhold til visse af de kollektive forvaltningsselskaber, som er godkendt i henhold til ophavsretsloven (KODA, Gramex og Copydan Kabel-TV). Nævnet har imidlertid ikke kompetence til at tage stilling til vilkår og lignende, som stilles af en række andre forvaltningsselskaber, der af Kulturministeriet er godkendt til at indgå aftaler med aftalelicensvirkning. Det drejer sig fx om Copydan Tekst & Node, som indgår aftaler i henhold til aftalelicenserne i lovens § 13 om kopiering til undervisningsbrug, § 14 om fotokopiering i erhvervsvirksomheder, institutioner m.v. og § 16 b om bibliotekers onlinedistribution af tekster i digital form.

Det er Kulturministeriets vurdering, at det vil kunne fremme indgåelse af aftaler i henhold til de specifikke aftalelicenser, der findes i lovens kapitel 2, hvis der gives adgang til, at tvister om vederlagsstørrelse og andre vilkår vil kunne indbringes for nævnet. Det betyder fx, at en uddannelsesinstitution eller Copydan Tekst & Node vil kunne indbringe en sag for nævnet, hvis forhandlingerne om en aftale om kopiering til undervisningsbrug ikke fører til et resultat. Nævnet vil herefter på begæring kunne fastsætte vederlagets størrelse og eventuelt andre vilkår.

Forslaget indebærer, at nævnet får kompetence i forhold til de specifikke aftalelicensbestemmelser, der er angivet i loven, bortset fra § 17, stk. 4, og § 30 a. Det drejer sig om

- § 13 om kopiering til brug i undervisningsvirksomhed (Copydan Tekst & Node)
- § 14 om fotokopiering til intern brug i erhvervsvirksomheder, institutioner m.v. (Copydan Tekst & Node)
- § 16 b, stk. 2, om bibliotekers onlinedistribution af tekster i digital form (Copydan Tekst & Node)
- § 24 a om gengivelse af kunstværker (Copydan Billedkunst)
- § 30 om udsendelse i radio og tv (KODA, Foreningen Radiokassen og Copydan Billedkunst)
- § 35 om kabelviderespredning m.v. (Copydan Kabel-TV og KODA).

Baggrunden for, at § 30 a om genanvendelse af DR's, TV 2/DANMARK A/S' og de regionale TV 2-virksomheders programarkiver og § 17, stk. 4, om optagelse af radio- og tv-udsendelser til brug for syns- og hørehandicappede ikke foreslås omfattet af nævnets kompetence, er, at det efter ministeriets opfattelse vil kunne virke hæmmende for indgåelse af aftaler, hvis tariffspørgsmål kan fastsættes af Ophavsretslicensnævnet. På disse områder er der ikke en længerevarende tradition for at indgå aftaler, og der er derfor en risiko for, at en nævnskompetence ville kunne afholde visse rettighedshaverorganisationer fra at indlede forhandlinger på nye udnyttelsesområder. Ud fra samme hensyn om incitament til aftaleindgåelse stilles der heller ikke forslag om, at tariffspørgsmål m.v. skal afgøres af Ophavsretslicensnævnet, når det gælder den foreslåede nye generelle aftalelicens i § 50, stk. 2.

Forslaget betyder, at alle forvaltningsselskaber, som er godkendt af Kulturministeriet til at agere på et i loven fastsat område (bortset fra § 17, stk. 4, og § 30 a), kan indbringes for nævnet.

Der stilles samtidig forslag om en forenkling af lovens bestemmelser om Ophavsretslicensnævnets kompetence. Af systematiske grunde og af hensyn til brugervenligheden af loven finder ministeriet det hensigtsmæssigt, at det direkte kommer til at fremgå af de enkelte bestemmelser i loven, hvornår Ophavsretslicensnævnet har kompetence til at træffe afgørelse. Dette gælder dog ikke bestemmelsen i ophavsretslovens § 35 om kabelviderespredning m.v. af radio- og tv-udsendelser, da det ville være for kompliceret at gennemføre princippet på dette område. Ophavsretslicensnævntes kompetence på kabelområdet er særligt reguleret i § 48, stk. 1. I den centrale bestemmelse om Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47, vil der efter forslaget være en henvisning til de bestemmelser i loven, hvor nævnet har kompetence.

Det følger af bemærkningerne til 1961-loven og af § 1, stk. 2, i bekendtgørelsen om Ophavsretslicensnævnet, at formanden for nævnet skal være en dommer, der ved beskikkelsen opfylder de almindelige betingelser for at kunne udnævnes til højesteretsdommer.

Den 1. januar 2007 trådte nye regler om dommeres bibeskæftigelse i kraft. Det følger af retsplejelovens § 47 a, stk. 2, at hvervet som medlem af et offentligt eller privat råd eller nævn kun må varetages af højesteretsdommere, hvis det er bestemt ved lov eller godkendt af Bibeskæftigelsesnævnet.

Efter ikrafttræden af de nye regler om dommeres bibeskæftigelse vil Kulturministeriet alene kunne beskikke en højesteretsdommer som formand for Ophavsretslicensnævnet, hvis dette godkendes af Bibeskæftigelsesnævnet.

Siden nævnets oprettelse i 1962 har formandsposten altid været besat af en højesteretsdommer. Da den nuværende formulering i bemærkningerne fra 1961-loven, efter ikrafttræden af de nye regler om bibeskæftigelse i retsplejeloven, ikke længere er tilstrækkeligt grundlag for at kunne beskikke en højesteretsdommer som formand for Ophavsretslicensnævnet, foreslås det, at det udtrykkeligt kommer til at fremgå af bestemmelsen i § 47, stk. 1, at formanden for nævnet skal være højesteretsdommer.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 11.

5. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ingen økonomiske konsekvenser for det offentlige.

Lovforslaget vil have positive administrative konsekvenser for det offentlige, idet området for aftaleli-

cens udvides, hvilket gør det lettere i praksis for det offentlige som bruger herunder for kommuner og regioner, at indgå aftaler om udnyttelse af ophavsretligt beskyttede værker. Adgangen til at få behandlet tvister om vederlag og vilkår for udnyttelse af værker gøres desuden lettere, idet Ophavsretslicensnævnet får øget kompetence. Hermed kan man i højere grad undgå at gå til de almindelige domstole og i stedet få behandlet tvisterne ved et hurtigtarbejdende og sagkyndigt organ.

6. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske konsekvenser for erhvervslivet.

Lovforslaget vil have positive administrative konsekvenser for erhvervslivet, idet området for aftalelicens udvides, hvilket gør det lettere i praksis at indgå aftaler om udnyttelse af ophavsretligt beskyttede værker. Adgangen til at få behandlet tvister om vederlag og vilkår for udnyttelse af værker gøres desuden lettere, idet Ophavsretslicensnævnet får øget kompetence. Hermed kan man i højere grad undgå at gå til de almindelige domstole og i stedet få behandlet tvisterne ved et hurtigtarbejdende og sagkyndigt organ.

7. De administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke nævneværdige administrative konsekvenser for borgerne.

8. De miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

10. Høring

Et høringsudkast blev den 5. oktober 2007 sendt i høring hos:

Advokatrådet, Akademiet for de Skønne Kunster, Akademiet for de Tekniske Videnskaber, Amtsrådsforeningen i Danmark, Antipiratgruppen, Arkitektforbundet, Basepoint Media, Bibliotekarforbundet, Bibliotekslederforeningen, Biblioteksstyrelsen, Billedkunstnernes Forbund, Brancheforeningen for Undervisningsmidler, Brancheorganisationen Forbrugerelektronik, Business Software Alliance, Canal Digital, Copy-Dan, Danmarks Biblioteksforening, Danmarks Biblioteksskole, Danmarks Blindebibliotek, Danmarks Forskningsbiblioteksforening, Danmarks Idræts-Forbund, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Artist Forbund, Dansk BiblioteksCenter, Dansk Blindesamfund, Dansk Erhverv, Dansk Fagpresse, Dansk Filmfotograf Forbund, Dansk Firmaidrætsforbund, Dansk Folkemindesamling, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Forening til Bekæmpelse af Produktpirateri, Dansk Forfatterforening, Dansk Fotografisk Forening, Dansk Galleri Sammenslutning, Dansk Industri, Dansk IT, Dansk Journalistforbund, Dansk Kapelmesterforening, Dansk Kommunikationsforening, Dansk Komponistforening, Dansk Kunstnerråd, Dansk Magasinpresses Udgiverforening, Dansk Metalarbejderforbund, Dansk Musikbiblioteksforening, Dansk Musiker Forbund, Dansk Musikforlæggerforening, Dansk Skuespillerforbund, Dansk Solist-Forbund, Danske Arkitektvirksomheder, Danske Billedautorer, Danske Billedkunstneres Fagforening, Danske Dagblades

Forening, Danske Dramatikeres Forbund, Danske Døves Landsforbund, Danske Filminstruktører, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger, Danske Jazz-, Beat- og Folkemusikautorer, Danske Kunsthåndværkere, Danske Mediers Forum, Danske Populærautorer, Danske Reklamebureauers Brancheforening, Danske Skønlitterære Forfattere, Danske Teatres Fællesorganisation, Danske Tegneserieskabere, Danske Uafhængige Pladeselskaber, Datatilsynet, DDJO, De Samvirkende Invalideorganisationer, Den danske Boghandlerforening, Den danske Forlæggerforening, Den Kristne Producent Komite, Det Centrale Handicapråd, Det danske Akademi, Det Danske Filminstitut, Det Kgl. Bibliotek, Det Kgl. Teater, DIFO, Digital Forbruger Danmark, DK 4, Professor Thomas Riis, Domstolsstyrelsen, DR, Døvefilm Video, Film- og TV-arbejderforeningen, FILMRET, Finansrådet, Fonden for Aktive Blinde, Forbrugerrådet, Forenede Danske Antenneanlæg, Foreningen af Arbejderbevægelsens Medievirksomheder, Foreningen af Auktionsledere i Danmark, Foreningen af Billedmedieoversættere, Foreningen af Danske Kulturtidsskrifter, Foreningen af Danske Sceneinstruktører, Foreningen af Filmudlejere i Danmark, Foreningen af Kommercielle Lokalradio og TV-stationer, Foreningen af Videogramdistributører i Danmark, Foreningen Danske Designere, Foreningen for Dansk Internet Handel, Forskningsbibliotekernes Chefkollegium, Fællesrådet for Autorer, Fællesrådet for Udøvende Kunstnere, Færøernes Hjemmestyre, Grafisk Arbejdsgiverforening, Gramex, Grønlands Hjemmestyre, Henrik I. Ahlers, HK, HORESTA, Håndværksrådet, IFPI Danmark, IT-Branche-foreningen, ITEK, KL, KODA, Kommunernes Skolebiblioteksforening, Konkurrencestyrelsen, Kræftens Bekæmpelse, Kulturarvsstyrelsen, Kulturministeriet Rektorer – KUR, Kunsthandlerforeningen, Kunstrådet, Landsforeningen til bevaring af fotografier og film, Landsorganisationen i Danmark, Lektor Hanne Kirk Deichmann, Lektor Morten Rosenmeier, Lægemediel Industri Foreningen, Multi Medie Foreningen, MTG, Nordisk Copyright Bureau, Ophavsretligt Forum, Ophavsretslicensnævnet, Ordblinde/Dysleksiforeningen i DK, Organisationerne Danske Museer, Patent- og Varemærkestyrelsen, Basepoint Media, Piratgruppen, Producentforeningen, Professor Jens Schovsbo, Professor Mads Bryde Andersen, Professor Palle Bo Madsen, Professor Peter Blume, PROSA, Rektorkollegiet, RettighedsAlliancen, Rigsarkivet, Rigsrevisionen, Samarbejdsforum for Danske Lytter- og Seerorganisationer, Sammenslutningen af Danske Scenografer, Sammenslutningen af Lokalarkiver, Sammenslutningen af lokale radio- og tv-stationer, Sammenslutningen af Medieforskere i Danmark, Samrådet for Ophavsret, Solistforeningen af 1921, Speaker- og Indlæserforeningen, Statens Kunstfond, Statens Museum for Kunst, Statsbiblioteket, STOP I/S, TDC, Teaterteknikerforbundet, Tegnerne/Tegnerforbundet af 1919, Teknologirådet, TV2/Bornholm, TV 2/DANMARK A/S, TV2/Fyn, TV2/Lorry, TV2/Nord, TV2/Øst, TV2/Østjylland, TV/Midt-Vest, TV Syd, TVDanmark, UBOD, UBVA, UBVA-sekretariatet, Viasat.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, regioner og kommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, regioner og kommuner	Lettere adgang til aftaleindgåelse om udnyttelse af ophavsrettigheder. Lettere adgang til at få afgjort vederlagstvister m.v. ved Ophavsretslicensnævnet.	Ingen

Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Lettere adgang til aftaleindgåelse om udnyttelse af ophavsrettigheder. Lettere adgang til at få afgjort vederlagstvister m.v. ved Ophavsretslicensnævnet.	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen af betydning	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Den foreslåede bestemmelse i § 13, stk. 5, er ny. Forslaget indebærer en ændring af aftalelicensbestemmelsen i den gældende lovs § 13 om kopiering til brug i undervisningsvirksomhed.

Formålet med ændringen er at skabe mulighed for, at uenighed om vilkårene for aftaler om kopiering inden for undervisningsvirksomhed kan indbringes for Ophavsretslicensnævnet, jf. ophavsretslovens § 47.

Efter den gældende lovs § 13, stk. 1, kan der fremstilles eksemplarer af udgivne værker samt foretages optagelse af værker, der udsendes i radio og fjernsyn, hvis betingelserne for aftalelicens er opfyldt, jf. § 50. Aftalelicens indebærer, at en bruger, som har indgået aftale om en nærmere defineret brug af en bestemt art af værker med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til denne art af værker, efter loven får ret til at udnytte andre værker af samme art og på samme måde, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen. Aftalen udstrækkes således til også at omfatte ikke-repræsenterede ophavsmænd, herunder udenlandske.

Den aftalesluttende rettighedshaverorganisation skal godkendes af Kulturministeriet, jf. den gældende lovs § 50, stk. 3. Copydan Tekst & Node er godkendt af Kulturministeriet til at indgå aftaler på dette område.

Som anført i de almindelige bemærkninger pkt. 4.3, vil det efter Kulturministeriets opfattelse kunne fremme indgåelse af aftaler i henhold til de specifikke aftalelicenser i lovens kapitel 2, hvis der gives adgang til, at vederlagsspørgsmål og andre vilkår vil kunne afgøres af et uafhængigt nævn, Ophavsretslicensnævnet.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at hver af parterne kan anmode Ophavsretslicensnævnet om at fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse, for en aftale om kopiering inden for undervisningsvirksomhed. De klageberettigede er henholdsvis en bruger efter aftalelicensbestemmelsen, fx en undervisningsinstitution, og den godkendte forvaltningsorganisation, på nuværende tidspunkt Copydan Tekst & Node.

Efter forslaget skal nævnet anlægge en rimelighedsvurdering ved afgørelsen af, om den godkendte rettighedshaverorganisation stiller urimelige vilkår for at indgå aftale. Rimelighedsvurderingen bør foretages ud fra en samlet vurdering af den konkrete sags omstændigheder, idet der ved afgørelsen blandt andet bør

lægges vægt på almene samfundsmæssige hensyn og konkurrenceretlige hensyn, herunder princippet om ikke-diskriminering.

Nævnets afgørelse er en endelig administrativ afgørelse, som ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Ophavsretslicensnævnets afgørelser kan dog indbringes for domstolene.

Den foreslåede bestemmelse i § 14, stk. 2, er ny. Forslaget indebærer en ændring af aftalelicensbestemmelsen i den gældende lovs § 14 om fotokopiering til intern brug i erhvervsvirksomheder, institutioner m.v.

Formålet med ændringen er at skabe mulighed for, at uenighed om vilkårene for aftaler om fotokopiering inden for erhvervsvirksomhed m.v. kan indbringes for Ophavsretslicensnævnet, jf. ophavsretslovens § 47.

Efter den gældende lovs § 14 kan offentlige eller private institutioner, organisationer og erhvervsvirksomheder ved fotokopiering eller lignende fremstille eller lade fremstille eksemplarer af bl.a. fagmæssige artikler i aviser, tidsskrifter og samleværker samt af korte afsnit af andre udgivne værker, hvis betingelserne for aftalelicens er opfyldt, jf. § 50. Aftalelicens indebærer, at en bruger, som har indgået aftale om en nærmere defineret brug af en bestemt art af værker med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til denne art af værker, efter loven får ret til at udnytte andre værker af samme art og på samme måde, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen. Aftalen udstrækkes således til også at omfatte ikke-repræsenterede ophavsmænd, herunder udenlandske.

Den aftalesluttende rettighedshaverorganisation skal godkendes af Kulturministeriet, jf. den gældende lovs § 50, stk. 3. Copydan Tekst & Node er godkendt af Kulturministeriet til at indgå aftaler på dette område.

Som anført i de almindelige bemærkninger pkt. 4.3, vil det efter Kulturministeriets opfattelse kunne fremme indgåelse af aftaler i henhold til de specifikke aftalelicenser i lovens kapitel 2, hvis der gives adgang til, at vederlagsspørgsmål og andre vilkår vil kunne afgøres af et uafhængigt nævn, Ophavsretslicensnævnet.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at hver af parterne kan anmode Ophavsretslicensnævnet om at fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse, for en aftale om kopiering inden for erhvervsvirksomhed m.v. De klageberettigede er henholdsvis en bruger efter aftalelicensbestemmelsen, fx en erhvervsvirksomhed eller en offentlig myndighed, og den godkendte forvaltningsorganisation, på nuværende tidspunkt Copydan Tekst & Node.

Efter forslaget skal nævnet anlægge en rimelighedsvurdering ved afgørelsen af, om den godkendte rettighedshaverorganisation stiller urimelige vilkår for at indgå aftale. Rimelighedsvurderingen bør foretages ud fra en samlet vurdering af den konkrete sags omstændigheder, idet der ved afgørelsen blandt andet bør lægges vægt på almene samfundsmæssige hensyn og konkurrenceretlige hensyn, herunder princippet om ikke-diskriminering.

Nævnets afgørelse er en endelig administrativ afgørelse, som ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Ophavsretslicensnævnets afgørelser kan dog indbringes for domstolene.

Den foreslåede bestemmelse i § 16 b, stk. 2, er ny. Forslaget indebærer en ændring af aftalelicensbestemmelsen i den gældende lovs § 16 b om bibliotekers onlinedistribution af tekster.

Formålet med ændringen er at skabe mulighed for, at uenighed om vilkårene for aftaler om digital kopiering og forsendelse af tekster fra offentlige biblioteker til diverse slutbrugere kan indbringes for Ophavsretslicensnævnet, jf. ophavsretslovens § 47.

Efter den gældende lovs § 16 b kan offentlige biblioteker efter bestilling foretage digital formidling af avisartikler, uddrag fra bøger, tidsskriftsartikler m.v. til andre biblioteker eller direkte til en slutbruger, hvis betingelserne for aftalelicens er opfyldt, jf. § 50. Aftalelicens indebærer, at en bruger, som har indgået aftale om en nærmere defineret brug af en bestemt art af værker med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til denne art af værker, efter loven får ret til at udnytte andre værker af samme art og på samme måde, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen. Aftalen udstrækkes således til også at omfatte ikke-repræsenterede ophavsmænd, herunder udenlandske.

Den aftalesluttende rettighedshaverorganisation skal godkendes af Kulturministeriet, jf. den gældende lovs § 50, stk. 3. Copydan Tekst & Node er godkendt af Kulturministeriet til at indgå aftaler på dette område.

Som anført i de almindelige bemærkninger pkt. 4.3, vil det efter Kulturministeriets opfattelse kunne fremme indgåelse af aftaler i henhold til de specifikke aftalelicenser i lovens kapitel 2, hvis der gives adgang til at vederlagsspørgsmål og andre vilkår vil kunne afgøres af et uafhængigt nævn, Ophavsretslicensnævnet.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at hver af parterne kan anmode Ophavsretslicensnævnet om at fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse, for en aftale om kopiering inden for erhvervsvirksomhed m.v. De klageberettigede er henholdsvis en bruger efter aftalelicensenbestemmelsen, fx et bibliotek, og den godkendte forvaltningsorganisation, på nuværende tidspunkt Copydan Tekst & Node.

Efter forslaget skal nævnet anlægge en rimelighedsvurdering ved afgørelsen af, om den godkendte rettighedshaverorganisation stiller urimelige vilkår for at indgå aftale. Rimelighedsvurderingen bør foretages ud fra en samlet vurdering af den konkrete sags omstændigheder, idet der ved afgørelsen blandt andet bør lægges vægt på almene samfundsmæssige hensyn og konkurrenceretlige hensyn, herunder princippet om ikke-diskriminering.

Nævnets afgørelse er en endelig administrativ afgørelse, som ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Ophavsretslicensnævnets afgørelser kan dog indbringes for domstolene.

Forslaget er af teknisk karakter og indebærer ikke nogen indholdsmæssig ændring af gældende ret.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 17, stk. 3, er en tvangslicens for fremstilling af lydbøger til syns- og læsehandicappede. Bestemmelsen giver adgang til at fremstille lydbøger til brug for syns- og læsehandicappede mod at betale vederlag til ophavsmændene. Det følger af henvisningen i den gældende lovs § 47, stk. 1, til § 17, stk. 3, at Ophavsretslicensnævnet efter begæring kan fastsætte vederlagets størrelse.

Forslaget indebærer, at det kommer til at fremgå direkte af lovens tvangslicensbestemmelser, hvornår Ophavsretslicensnævnet har kompetence til at fastsætte vederlagets størrelse. I forslaget til § 47, stk. 2, er der en henvisning til de bestemmelser, hvor nævnet har kompetence. Formålet er at gøre loven mere brugervenlig.

Forslaget er af teknisk karakter og indebærer ikke nogen indholdsmæssig ændring af gældende ret.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 18, stk. 1, er en tvangslicens for fremstilling af antologier til brug i undervisningsvirksomhed. Bestemmelsen giver adgang til at fremstille undervisningsantologier mod at betale vederlag til ophavsmændene. Det følger af henvisningen i den gældende lovs § 47, stk. 1, til § 18, stk. 1, at Ophavsretslicensnævnet efter begæring kan fastsætte vederlagets størrelse.

Forslaget indebærer, at det kommer til at fremgå direkte af de enkelte tvangslicensbestemmelser i lovens kapitel 2, hvornår Ophavsretslicensnævnet har kompetence til at fastsætte vederlagets størrelse. I forslaget til § 47, stk. 2, er der en samlet opregning af de bestemmelser, hvor nævnet har kompetence. Formålet er at gøre loven mere brugervenlig.

Aftalelicensen i den gældende lovs § 23, stk. 2, om gengivelse af kunstværker i alment oplysende fremstillinger m.v. foreslås udskilt i en ny selvstændig bestemmelse i § 24 a, jf. lovforslagets § 1, nr. 7.

På den baggrund foreslås § 23, stk. 2, ophævet.

Forslaget indebærer en ændring af aftalelicensbestemmelsen i den gældende lovs § 23, stk. 2, om gengivelse af kunstværker i alment oplysende fremstillinger.

Anvendelsesområdet for aftalelicensen svarer i hovedsagen indholdsmæssigt til den gældende lovs § 23, stk. 2. Således er der ikke tilsigtet nogen indholdsmæssig ændring ved, at udtrykkene »alment oplysende fremstilling« og »kritisk eller videnskabelig fremstilling i erhvervsøjemed« er udgået. Aftalelicensen omfatter fortsat eksempelvis gengivelse af kunstværker i alment oplysende fremstillinger, såsom leksika, almindelige kunstbøger, undervisningsmateriale og lignende, samt gengivelse af kunstværker i kritiske og videnskabelige fremstillinger i erhvervsøjemed.

Aftalelicensen indebærer, at brugere af kunstværker, fx forlag og museer, der har indgået aftale med en godkendt repræsentativ organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til kunstværker, der anvendes i Danmark, har ret til at udnytte værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen.

Aftalelicensen omfatter gengivelse både i analog og digital form, herunder på internettet.

Efter § 24 a, stk. 1, 2. pkt., kan den enkelte ophavsmand nedlægge personligt individuelt forbud mod gengivelse af hans eller hendes værk over for enten den aftalesluttende organisation eller de brugere, der har indgået aftale med organisationen.

Aftalelicensen har kun betydning i de tilfælde, hvor der ikke kan ske fri brug efter undtagelsesbestemmelser i ophavsretslovens kapitel 2, blandt andet §§ 23 og 24.

Den aftalesluttende rettighedshaverorganisation skal godkendes af Kulturministeriet, jf. den gældende lovs § 50, stk. 3, og forslaget til § 50, stk. 4 (lovforslagets § 1, nr. 13). Copydan Billedkunst er godkendt af Kulturministeriet til at indgå aftaler på dette område.

Som noget nyt stilles der forslag om, at hver af parterne i henhold til en aftale i henhold til § 24 a kan anmode Ophavsretslicensnævnet om at fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse, for en aftale om gengivelse af kunstværker, herunder på internettet. De klageberettigede er henholdsvis en bruger efter aftalelicensbestemmelsen, fx et forlag eller et museum, og den godkendte forvaltningsorganisation, på nuværende tidspunkt Copydan Billedkunst.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at hver af parterne kan anmode Ophavsretslicensnævnet om at fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse, for en aftale om gengivelse af kunstværker. De klageberettigede er henholdsvis en bruger efter aftalelicensbestemmelsen, fx et museum, og den godkendte forvaltningsorganisation, på nuværende tidspunkt Copydan Billedkunst.

Efter forslaget skal nævnet anlægge en rimelighedsvurdering ved afgørelsen af, om den godkendte rettighedshaverorganisation stiller urimelige vilkår for at indgå aftale. Rimelighedsvurderingen bør foretages ud fra en samlet vurdering af den konkrete sags omstændigheder, idet der ved afgørelsen blandt andet bør

lægges vægt på almene samfundsmæssige hensyn og konkurrenceretlige hensyn, herunder princippet om ikke-diskriminering.

Som anført i de almindelige bemærkninger pkt. 4.3, vil det efter Kulturministeriets opfattelse kunne fremme indgåelse af aftaler i henhold til de specifikke aftalelicenser i lovens kapitel 2, hvis der gives adgang til at vederlagsspørgsmål og andre vilkår vil kunne afgøres af et uafhængigt nævn, Ophavsretslicensnævnet.

Nævnets afgørelse er en endelig administrativ afgørelse, som ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Ophavsretslicensnævnets afgørelser kan dog indbringes for domstolene.

Forslaget indebærer en ændring af aftalelicensen i den gældende lovs § 30 om DR's, TV 2/DANMARK A/S' og de regionale TV 2-virksomheders adgang til at udsende udgivne værker i radio og tv.

Efter bestemmelsen i § 30, stk. 1, kan de nævnte radio- og tv-foretagender udsende udgivne værker i radio og tv, hvis betingelserne for aftalelicens er opfyldt, jf. § 50. Aftalelicens indebærer, at en bruger, som har indgået aftale om en nærmere defineret brug af en bestemt art af værker med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til denne art af værker, efter loven får ret til at udnytte andre værker af samme art og på samme måde, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen. Aftalen udstrækkes således til også at omfatte ikke-repræsenterede ophavsmænd, herunder udenlandske. Aftalelicensen i § 30 har i praksis primært betydning for brug af musikværker og litterære værker i radio og tv.

Som anført i de almindelige bemærkninger pkt. 4.3, vil det efter Kulturministeriets opfattelse kunne fremme indgåelse af aftaler i henhold til de specifikke aftalelicenser i lovens kapitel 2, hvis der gives adgang til, at vederlagsspørgsmål og andre vilkår vil kunne afgøres af et uafhængigt nævn, Ophavsretslicensnævnet.

Forslaget indebærer, at hver af parterne i tilfælde af uenighed om vilkårene for indgåelse af aftale i henhold til § 30 kan anmode Ophavsretslicensnævnet om at fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse. De klageberettigede er henholdsvis DR, TV 2/DANMARK A/S og de regionale TV 2-virksomheder samt de rettighedshaverorganisationer, der er godkendt til at indgå aftaler på dette område, jf. § 50.

Efter forslaget skal nævnet anlægge en rimelighedsvurdering ved afgørelsen af, om den godkendte rettighedshaverorganisation stiller urimelige vilkår for at indgå aftale. Rimelighedsvurderingen bør foretages ud fra en samlet vurdering af den konkrete sags omstændigheder, idet der ved afgørelsen blandt andet bør lægges vægt på almene samfundsmæssige hensyn og konkurrenceretlige hensyn, herunder princippet om ikke-diskriminering.

Det bemærkes, at for så vidt angår udsendelse af musikværker følger Ophavsretslicensnævnets adgang til at fastsætte vederlagets størrelse fortsat af bestemmelsen i den gældende lovs § 75 a, stk. 2.

Nævnets afgørelse er en endelig administrativ afgørelse, som ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed. Ophavsretslicensnævnets afgørelser kan dog indbringes for domstolene.

Forslaget indebærer en ændring af datoen i § 30 a, stk. 1.

Efter § 30 a kan DR, TV 2/DANMARK A/S og de regionale TV 2-virksomheder genudsende og stille visse materialer til rådighed on demand ifølge en aftalelicens. Aftalelicensen omfatter også den kopiering, som er nødvendig for disse former for formidling.

Aftalelicensen i § 30 a blev i 2002 gennemført med henblik på public service-stationernes programarkiver. Aftalelicensen omfatter alt materiale, der indgår i stationernes egne produktioner, som har været

udsendt før den 1. januar 1998. Public service-stationernes egenproduktioner omfatter produktioner, som er foretaget af stationerne selv, samt produktioner, som stationerne har bestilt med henblik på udsendelse i radio eller tv. Det er i den forbindelse afgørende, at produktionerne helt eller delvist er finansieret af public service-stationerne.

Ved bestemmelsens indførelse i 2002 blev skæringsdatoen 1. januar 1998 fastsat ud fra en betragtning om, at radio- og tv-stationer fra dette tidspunkt måtte kunne forventes at tage højde for genudsendelse og on demand-udnyttelse på fx internettet i de kontrakter, som blev indgået med forskellige rettighedshavere. Det har imidlertid vist sig, at der også for produktioner udsendt efter den 1. januar 1998 er behov for, at radio- og tv-stationer kan indgå aftaler med aftalelicensvirkning om fx on demand-brug på internettet. Dette har såvel DR, TV 2 og rettighedshaverne peget på.

På den baggrund foreslås det, at skæringsdatoen ændres fra 1. januar 1998 til 1. januar 2007. Det betyder, at den aftale, der er indgået mellem DR og Copydan, omfattes af § 30 a og dermed kan få virkning for de produktioner, der har været udsendt før den 1. januar 2007.

Der henvises til pkt. 3.3.3 i de almindelige bemærkninger.

Forslaget indebærer, at der indsættes en ny overskrift til § 47. Den foreslåede overskrift har til formål at præcisere, at § 47 vedrører Ophavsretslicensnævnets virksomhed.

Forslaget indebærer en nyaffattelse af bestemmelsen i ophavsretslovens § 47 om Ophavsretslicensnævnets virksomhed.

Forslaget skal navnlig ses i lyset af, at det efter Kulturministeriets opfattelse vil øge lovens brugervenlighed, hvis det direkte kommer til at fremgå af de enkelte bestemmelser i loven, hvornår og i hvilket omfang Ophavsretslicensnævnet har kompetence til at træffe afgørelse. Om baggrunden henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 4.

Forslaget til § 47, stk. 1, er fortrinsvis af redaktionel karakter, idet bestemmelsen dog indeholder en præcisering af, at nævnets formand skal være højesteretsdommer. Det følger af bestemmelsen, at Ophavsretslicensnævnet består af en formand, som skal være højesteretsdommer, og to andre medlemmer. Kulturministeren udpeger alle nævnets medlemmer. Om baggrunden for kravet om, at nævnets formand skal være højesteretsdommer, henvises til pkt. 4.3 i de almindelige bemærkninger.

Den foreslåede bestemmelse i § 47, stk. 2, er en generel referencebestemmelse, der henviser til de bestemmelser i ophavsretsloven, der angiver betingelserne for nævnets kompetence. Det materielle indhold fremgår således af de enkelte lovbestemmelser. I disse sager træffer nævnet den endelige administrative afgørelse, og nævnets afgørelser kan således alene indbringes for de almindelige domstole.

I henhold til den foreslåede bestemmelse i § 47, stk. 3, kan kulturministeren fastsætte nærmere bestemmelser om nævnets virksomhed, herunder bestemmelser om dækning af omkostningerne ved nævnets drift. Bestemmelsen svarer til den gældende lovs § 47, stk. 1, 3. pkt. Denne bemyndigelse er udnyttet ved bekendtgørelse nr. 25 af 14. januar 2004 om Ophavsretslicensnævnet. Efter vedtagelsen af denne lovændring vil bekendtgørelsen blive ændret, således at det også her præciseres, at nævnets formand skal være højesteretsdommer.

Bemyndigelsesbestemmelsen i den gældende lovs § 47, stk. 2, hvorefter kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om opkrævning af vederlag i henhold til tvangslicensbestemmelserne i § 17, stk. 3, § 18, stk. 1, og § 68, har ikke været udnyttet. På den baggrund, og da det efter Kulturministeriets opfattelse ikke forekommer nødvendigt og hensigtsmæssigt at fastsætte detaljerede regler for opkrævning af vederlag på de nævnte områder, foreslås bestemmelsen ophævet.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 47, stk. 3, om konvertering af en tvangslicens til en eneret foreslås overflyttet til § 68, jf. lovforslagets § 1, nr. 19, og bemærkningerne hertil.

Forslaget indebærer, at der indsættes en ny overskrift til bestemmelsen i den gældende lovs § 49 om forældelse af vederlagskrav i henhold til lovens tvangslicensbestemmelser.

Forslaget skal ses i lyset af forslaget om at ændre overskriften til § 47 om Ophavsretslicensnævnets kompetence, jf. lovforslagets § 1, nr. 10.

Forslaget indebærer en nyaffattelse af bestemmelsen i lovens § 50, der indeholder de almindelige betingelser for aftalelicens.

Forslaget til § 50, stk. 1, opregner de hidtil gældende specifikke aftalelicenser. § 50, stk. 2, indeholder en ny generel hjemmel til at indgå aftaler med aftalelicensvirkning på andre områder, hvor parterne kan blive enige om det. § 50, stk. 3, fastsætter virkningen af aftalelicens. Endelig stilles der i henhold til forslaget til § 50, stk. 4, krav om, at alle rettighedshaverorganisationer, der indgår aftaler med aftalelicensvirkning, skal godkendes af kulturministeren. Om baggrunden for forslaget henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 3.

Forslaget til § 50, stk. 1, svarer i hovedsagen til gældende ret. I bestemmelsen opregnes de specifikke områder, hvor der i henhold til bestemmelser i ophavsretslovens kapitel 2 kan ske udnyttelse af værker på grundlag af aftalelicens. Det drejer sig om eksemplarfremsstilling inden for undervisningsvirksomhed (§ 13), fotokopiering inden for erhvervsvirksomhed m.v. (§ 14), onlineforsendelse af tekster via biblioteker (§ 16 b), optagelse af radio- og tv-udsendelser til brug for syns- og hørehandicappede (§ 17, stk. 4), gengivelse af kunstværker (§ 24 a), udsendelse i radio og fjernsyn (§ 30), genudsendelse og tilgængeliggørelse on demand af DR's, TV 2/DANMARK A/S' og de regionale TV 2-virksomheders egne arkivproduktioner (§ 30 a) samt kabelviderespredning af radio- og tv-udsendelser (§ 35).

Aftalelicensvirkningen forudsætter, at brugeren har indgået en aftale om den pågældende værksudnyttelse med en rettighedshaverorganisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark.

For at sikre klarhed over, hvilke organisationer der kan indgå aftaler med aftalelicensvirkning, foreslås den ministerielle godkendelsesordning videreført, jf. forslaget til § 50, stk. 4.

Det foreslåede stk. 2, der er nyt, indebærer en udvidelse af den gældende aftalelicensordning. Med forslaget indføres en almindelig adgang til at indgå aftalelicensudløsende aftaler i tilfælde, hvor en bruger inden for et nærmere defineret område indgår aftale med en rettighedshaverorganisation, der er repræsentativ på det pågældende område.

I lighed med de specifikke aftalelicenser, der er opregnet i § 50, stk. 1, skal den aftalesluttende organisation omfatte en væsentlig del af ophavsmænd til en bestemt art værker, der anvendes i Danmark inden for det i aftalen nærmere definerede udnyttelsesområde. Endvidere skal organisationen godkendes af kulturministeren, jf. § 50, stk. 4.

Aftaler i henhold til denne bestemmelse kan både indgås på nye udnyttelsesområder, der ikke allerede er undergivet aftalelicens, og som supplement til lovens specifikke aftalelicensbestemmelser. Den generelle aftalelicens kan fx tænkes anvendt ved indgåelse af aftaler om udnyttelse af »orphan works« og indscanning af bogforsider.

Aftalelicens er en alternativ løsning, der kan benyttes, hvis individuelle aftaler direkte med ophavsmændene ikke er praktisk mulig. Aftalelicens har således karakter af udfyldning i tilfælde af manglende

aftaler. Det gælder generelt, at aftalelicens viger for eventuelle dispositionsbegrænsende aftaler, som en bruger måtte have indgået med en eller flere ophavsmænd, fx et forlags aftaler med forfattere. Ældre dispositionsbegrænsende aftaler er imidlertid ikke til hinder for, at en aftalesluttende organisation og en bruger bliver enige om fortolkningen af ældre klausuler set i lyset af den teknologiske og samfundsmæssige udvikling.

Efter forslaget til § 50, stk. 2, 2. pkt., kan ophavsmanden nedlægge forbud mod værkets udnyttelse. Det fremgår ligeledes af nogle af de specifikke aftalelicenser, at der kan nedlægges forbud.

Forbuddet kan nedlægges både over for brugeren og den aftalesluttende organisation. Konsekvensen af forbudsnedlæggelse er, at de pågældende ophavsmænds værker ikke må udnyttes i henhold til den aftalelicensudløsende aftale.

Det er en forudsætning for et forbuds bindende virkning, at ophavsmanden nedlægger forbuddet personligt og individuelt over for brugeren eller organisationen med konkret angivelse af de værker, som skal være omfattet af forbuddet. At forbuddet skal nedlægges personligt og individuelt, betyder, at forbud ikke med retsvirkning kan nedlægges af organisationer m.v., medmindre disse af ophavsmanden er blevet bemyndiget hertil. Hvorvidt dette er tilfældet, afhænger af lovgivningens almindelige regler om fuldmagt. Generelle tilkendegivelser om, at man ikke ønsker sit værk brugt i bestemte sammenhænge, eller påtrykte klausuler i bøger m.v. med samme indhold, har ikke virkning som forbud efter forslaget til stk. 2.

De områder, hvor der kan indgås aftaler med aftalelicensvirkning, er angivet i § 50, stk. 1 og 2. Virkningen af aftalelicensudløsende aftaler er fastsat i forslaget til § 50, stk. 3. Forslaget svarer med enkelte redaktionelle ændringer til den gældende lovs § 50, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2. Forslaget indeholder ikke indholdsmæssige ændringer af gældende ret.

Aftalelicensen indebærer, at en bruger, som har indgået aftale om en vis brug af en bestemt art af værker med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til denne art af værker, efter loven har ret til at udnytte andre værker af samme art og på samme måde, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen. Det gælder også udenlandske ophavsmænd. En aftale med en repræsentativ organisation udstrækkes således til også at omfatte værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse ikke repræsenteres af organisationen.

Det betyder fx, at en undervisningsinstitution, der indgår aftale med Copydan Tekst & Node om kopiering af litterære værker til undervisningsbrug, har mulighed for at kopiere alle litterære værker, uanset om ophavsmanden repræsenteres af Copydan Tekst & Node.

Aftalelicensordningen giver kun brugeren ret til at benytte værker på den måde og de vilkår, der følger af den indgåede aftale. Det betyder, at en aftalelicens kun kan anvendes inden for de områder, der er fastlagt i de enkelte aftalelicensbestemmelser, jf. § 50, stk. 1, og i aftaler, der er indgået i overensstemmelse med den generelle aftalelicensbestemmelse i forslaget til § 50, stk. 2. Aftaler, som rækker videre end dette, har ikke nogen virkning i forhold til udenforstående rettighedshavere.

I modsætning til den gældende lovs § 50, stk. 2, indeholder forslaget til § 50, stk. 3, ikke en henvisning til de i stk. 1 angivne specifikke aftalelicenser. Baggrunden for dette er, at der i forslaget til § 50, stk. 2, er foreslået en generel hjemmel til indgåelse af aftaler med aftalelicensvirkning, hvorfor det afgørende er, om den konkrete brug finder sted i overensstemmelse med det i aftalen definerede område.

For at en aftale kan have aftalelicensvirkning, skal det udtrykkeligt fremgå af aftalen, at den har aftaleli-

censvirkning. Det er ikke nødvendigt, at dette udtryk anvendes direkte i den pågældende aftale, men det skal klart fremgå, at dette er intentionen.

Efter forslaget til § 50, stk. 4, stilles der krav om ministeriel godkendelse af de rettighedshaverorganisationer, der ønsker at indgå aftaler med aftalelicensvirkning. Dette svarer til gældende ret, hvor det følger af ophavsretslovens § 50, stk. 3, at det er en betingelse, at de rettighedshaverorganisationer, der ønsker at indgå aftaler med aftalelicensvirkning, godkendes af Kulturministeriet.

Godkendelsen har til formål at forhindre misbrug og at sikre, at der kun godkendes én repræsentativ organisation inden for hver værksart, hvilket udtrykkeligt fremgår af den gældende lovs § 50, stk. 3. Det følger imidlertid allerede af aftalelicensens natur, at der kun kan godkendes én organisation inden for hver værksart, og det forekommer derfor overflødigt at anføre dette i lovteksten. Forslaget til § 50, stk. 4, indeholder på den baggrund ikke en udtrykkelig bestemmelse herom.

Rettighedshaverorganisationerne godkendes til at kunne indgå aftaler med aftalelicensvirkning på nærmere angivne områder. Det betyder, at rækkevidden af rettighedshaverorganisationernes kompetence fastlægges i ministeriets godkendelser.

Godkendelseskravet får øget betydning i forbindelse med indførelsen af en generel aftalelicens i § 50, stk. 2, idet det er vigtigt at sikre, at der med den videre adgang til at indgå aftaler med aftalelicensvirkning kun godkendes organisationer, der er repræsentative inden for de i aftalerne definerede områder, og at der ikke forekommer overlappende aftaler. Endvidere bør det påses, at der ikke godkendes organisationer på områder, hvor det er muligt at klarere rettighederne på eneretsbasis.

Ansøgning om godkendelse af organisationer, der ønsker at indgå aftaler i henhold til den foreslåede generelle aftalelicensbestemmelse i § 50, stk. 2, vil typisk kunne finde sted i forbindelse med indgåelse af en konkret aftale om en nærmere bestemt udnyttelse.

I lighed med gældende ret følger det af forslaget til stk. 4, 2. pkt., at ministeren kan bestemme, at en godkendt organisation på visse områder skal være en fællesorganisation, som omfatter flere organisationer, der opfylder kravene efter stk. 1 og 2. Med udtrykket »visse områder« er ikke tilsigtet en ændring i forhold til udtrykket »på nærmere angivne områder« i den gældende lov. Bestemmelsen har bl.a. til formål at sikre, at Copydans nuværende sektorer inden for fx undervisningskopiering, erhvervskopiering og kabel-tv i det væsentlige kan danne udgangspunkt for Kulturministeriets godkendelse af de organisationer, der skal kunne slutte aftaler med aftalelicensvirkning. Ligeledes kan der på nye udnyttelsesområder være et praktisk behov for at bestemme, at den aftalelicensudløsende organisation skal være en fællesorganisation bestående af flere kategorier af rettighedshavere. Dette er som hidtil af stor betydning for såvel rettighedshavere som brugere, da praktiske hensyn fortsat taler for, at samtlige rettigheder i videst muligt omfang kan klareres gennem én fællesorganisation. En godkendt fællesorganisation kan alene bestå af organisationer, ikke af enkeltstående rettighedshavere.

Bestemmelsen i § 51 vedrører de rettigheder, som tilkommer ikke-repræsenterede rettighedshavere i forbindelse med udnyttelse af værker i henhold til en aftale med aftalelicensvirkning.

Forslaget til stk. 1 svarer i hovedsagen til bestemmelsen i den gældende lovs § 51, stk. 1. Som konsekvens af forslaget om at indføre en generel adgang til at indgå aftaler med aftalelicensvirkning som supplement til lovens specifikke aftalelicensbestemmelser, jf. forslaget til § 50, stk. 2, indeholder forslaget til § 51, stk. 1, en generel henvisning til § 50, og ikke til de specifikke aftalelicenser i lovens kapitel 2. De pågældende ændringer har alene redaktionel karakter og indebærer ikke indholdsmæssige ændringer.

Bestemmelsen indebærer som hidtil, at den aftalesluttende organisations regler om den interne vederlagsfordeling skal finde tilsvarende anvendelse i forhold til ikke-repræsenterede ophavsmænd. Det betyder, at organisationen ikke må diskriminere ophavsmænd, der står uden for organisationen.

Forslaget til stk. 2 er en videreførelse af den gældende bestemmelse i ophavsretslovens § 51, stk. 2, med enkelte tekniske ændringer. Bestemmelsen indebærer, at ikke-repræsenterede ophavsmænd under alle omstændigheder har krav på individuelt vederlag, også fx i tilfælde hvor organisationen har fastsat regler om kollektiv anvendelse af midler, som er opkrævet kollektivt på vegne af de rettighedshavere, der efter loven er individuelt berettigede.

Kan ophavsmanden ikke blive enig med forvaltningsorganisationen om størrelsen af de individuelle vederlag, kan spørgsmålet af hver af parterne indbringes for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.

Som konsekvens af forslaget om overflytning af aftalelicensbestemmelsen i § 23, stk. 2, til en ny § 24 a, foreslås henvisningen i § 52, stk. 1, til § 23, stk. 2, ændret til § 24 a.

Forslaget indebærer en sammenskrivning af §§ 54 og 55 om erhververens udnyttelsespligt og ophavsmandens tilbagefaldsret. Reglerne foreslås ændret, således at udnyttelsespligten og tilbagefaldsretten ikke vil kunne fraviges. Desuden foreslås en specificering af de i loven angivne tidsfrister, som dog vil kunne fraviges ved aftale.

Formålet med bestemmelsen er, at en erhverver af ophavsrettigheder ikke bør kunne blokere for udnyttelse af et værk i tilfælde, hvor vedkommende ikke selv iværksætter udnyttelsen. Bestemmelsen tænkes langt overvejende anvendt i forbindelse med overdragelse af eksklusive rettigheder, hvor erhververen får en eneret til udnyttelsen, idet der ikke er risiko for blokering af værksudnyttelse i forbindelse med indgåelse af ikke-eksklusive aftaler.

Som hidtil er der alene tale om en beskyttelse af ophavsmænd samt udøvende kunstnere og fotografer, jf. henvisningsbestemmelserne i § 65, stk. 4 og § 70, stk. 3, i forbindelse med den første overdragelse af rettigheder til en rettighedserhverver, fx et forlag eller pladeselskab. Hvis aftalen om den første overdragelse giver mulighed for, at erhververen videreoverdrager rettighederne til en ny erhverver, eller en sådan videreoverdragelse kan finde sted efter bestemmelsen i § 56, nyder rettighedserhververen ikke beskyttelse efter § 54. Spørgsmålet om udnyttelsespligt i forholdet mellem en rettighedserhverver og en efterfølgende erhverver af rettigheder afhænger således alene af den mellem parterne indgåede overdragelsesaftale.

Forslaget til § 54 har i lighed med de gældende bestemmelser i §§ 54 og 55 ikke betydning i ansættelsesforhold.

Det foreslås, at § 54 kun skal gælde for aftaler, der indgås efter lovens ikrafttræden, jf. overgangsbestemmelsen i lovforslagets § 2, stk. 2. Det betyder, at eksisterende aftalevilkår, der regulerer spørgsmålet om anvendelse af de hidtidige §§ 54 og 55, fortsat skal bedømmes efter disse bestemmelser. Den nye § 54 vil dog finde anvendelse i tilfælde af forlængelse eller fornyelse af eksisterende aftaler.

Der henvises til pkt. 2.2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Ifølge forslaget til § 54, stk. 1, 1. pkt., har erhververen en almindelig pligt til at udnytte værket i overensstemmelse med aftalen.

Forslaget til § 54, stk. 1, 2. pkt., indeholder en tilbagefaldsret for ophavsmanden, som kan gøres gældende under visse betingelser. Ophavsmanden kan således bringe overdragelsesaftalen til ophør med 6 måneders varsel i det omfang, erhververen ikke har iværksat den aftalte udnyttelse af værket inden 3 år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side.

Hvis aftalen bringes til ophør, falder de overdragne rettigheder tilbage til ophavsmanden.

Der er ikke i forslaget til § 54 taget stilling til, hvorledes ophavsmanden kan udnytte tilbagefaldne rettigheder. Mulighederne for at udnytte tilbagefaldne rettigheder kan eventuelt være begrænset i forhold til erhververens interesser efter konkurrenceretlige grundsætninger. Hvis værket har flere ophavsmænd, vil udnyttelsen kunne være begrænset i henhold til ophavsretslovens § 6, ligesom andre kan have producentrettigheder til materialet, som nødvendiggør særlige aftaler.

Der vil kunne opstå spørgsmål om, hvorvidt ophavsmanden kan beholde allerede oppebåret honorar i tilfælde af, at aftalen bringes til ophør på grund af erhververens manglende opfyldelse af udnyttelsespligten. Et sådant forskudshonorar er typisk et vederlag for erhververens fortrinsret til at udnytte værket. Som efter gældende ret vil det derfor normalt være klart, at ophavsmanden er berettiget til at beholde det modtagne honorar, idet erhververen faktisk har haft fortrinsret til at udnytte værket.

De overdragne rettigheder falder tilbage til ophavsmanden i det omfang, erhververen ikke har iværksat den aftalte udnyttelse af værket. Manglende iværksættelse foreligger både, hvis erhververen aldrig har påbegyndt udnyttelsen, og hvis udnyttelsen er påbegyndt, men ikke fremmet. Tilbagefaldet sker i det omfang, erhververen ikke har iværksat den aftalte udnyttelse af værket. Har en ophavsmand overdraget retten til at udnytte et manuskript dels som bog, dels som film, og rettighedserhververen kun har iværksat bogudgivelsen, vil ophavsmanden således kunne bringe aftalen til ophør for så vidt angår filmrettighederne.

Erhververens iværksættelsesfrist er i første omgang 3 år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side. Ophavsmandens opfyldelse kan fx ske ved indlevering af et manuskript til et forlag.

Tilbagefaldsretten er efter forslaget til § 54, stk. 1, 2. pkt., betinget af, at ophavsmanden giver erhververen et varsel på 6 måneder. Heri ligger, at erhververen – efter modtagelse af ophavsmandens meddelelse om, at aftalen bringes til ophør på grund af manglende udnyttelse – har 6 måneder til at iværksætte udnyttelsen og således opfylde sin udnyttelsespligt. Værket skal ikke nødvendigvis være udgivet eller lignende i dette tidsrum. Det er tilstrækkeligt, at erhververen har truffet rimelige forberedelser til værksudnyttelsen og har fremmet processen uden unødigt forsinkelse. Hvis erhververen iværksætter og fremmer den aftalte udnyttelse inden varslets udløb, kan ophavsmanden ikke bringe aftalen til ophør, jf. forslaget til § 54, stk. 1, 3. pkt. Har erhververen uagtet ophavsmandens varsel derimod ikke iværksat udnyttelsen af værket – eller iværksat udnyttelsen, men ikke fremmet den – kan ophavsmanden gøre tilbagefaldsretten gældende efter varslets udløb.

Ophavsmandens varsel kan først afgives efter 3-års fristens udløb. Varslet er ikke gyldigt, hvis ophavsmanden allerede ved kontraktens indgåelse eller på et andet tidspunkt inden fristens udløb har givet erhververen varsel om, at han eller hun vil benytte sig af sin ret til at bringe aftalen til ophør.

Betingelsen om et varsel, herunder erhververens adgang til at iværksætte udnyttelsen inden varslets udløb, har til formål at mindske erhververens risiko for formuetab. Et sådant tab kunne opstå, hvis ophavsmanden uden varsel kunne bringe en rettighedsoverdragelse, som erhververen havde påregnet at gøre brug af og eventuelt satset på økonomisk, til ophør.

§ 54, stk. 1, regulerer alene spørgsmålet om ophavsmandens tilbagefaldsret. Bestemmelsen udelukker dog ikke, at erhververens manglende udnyttelse af værket kan indebære en misligholdelse af kontrakten, som giver ophavsmanden et krav på erstatning og adgang til at hæve kontrakten. Om en sådan misligholdelse og erstatningspligt mv. foreligger, må afgøres efter kontraktrettens almindelige regler.

Bestemmelsen i den nye § 54, stk. 1, er delvist præceptiv, idet den ikke kan fraviges, medmindre der alene

er tale om en fravigelse af udnyttelsesfristen på 3 år eller af varslet på 6 måneder. Formålet er at sikre, at parterne tager stilling til, hvilke frister og varsler der skal gælde for den enkelte aftale.

Bestemmelsen i forslaget til stk. 2 indebærer, at aftaler, der indeholder en generel fravigelse af udnyttelsespligten, tilbagefaldsretten eller begge dele efter § 54, er ugyldige for så vidt angår dette aftalevilkår. Hvis et aftalevilkår om fravigelse af § 54 er ugyldigt, er vilkåret ikke bindende for parterne. I stedet gælder de udnyttelses- og varslingsfrister, der fremgår af § 54, stk. 1.

Aftalevilkår, der alene indebærer en ændring af udnyttelsesfristen på 3 år eller varslet på 6 måneder, er derimod som udgangspunkt gyldige, jf. stk. 2. Hvis parterne ved aftale fraviger udnyttelsesfristen eller varslet i § 54, stk. 1, forudsættes det, at der konkret tages stilling til, hvilken udnyttelsesfrist eller hvilket varsel der i stedet skal gælde – enten for aftalen i sin helhed eller for enkelte udnyttelsesformer. Eksempelvis kan der mellem parterne være aftalt én udnyttelsesfrist for bogrettighederne og en anden udnyttelsesfrist for filmrettighederne eller én frist for de analoge rettigheder og en anden for de digitale.

Aftalevilkår, hvorefter fristerne skal være betragteligt længere end de angivne henholdsvis 3 år og 6 måneder, vil efter omstændighederne kunne tilsidesættes i henhold til aftalelovens § 36 om urimelige aftaler.

Det foreslås, at § 55 ophæves. Forslaget skal ses i sammenhæng med den foreslåede nyaffattelse af § 54, jf. lovforslagets § 1, nr. 16.

Forslaget er af teknisk karakter og indebærer ikke nogen indholdsmæssig ændring af gældende ret.

Bestemmelsen i den gældende lovs § 68, stk. 1, er en tvangslicens for offentlig fremførelse af udgivne lydoptagelser (fonogrammer). Bestemmelsen giver adgang til at fremføre fonogrammer offentligt, herunder ved udsendelsen i radio og tv, mod at betale vederlag til de udøvende kunstnere og pladeproducenterne. Vederlagskravet kan kun gøres gældende gennem en godkendt fællesorganisation, Gramex. Det følger af henvisningen i den gældende lovs § 47, stk. 1, til § 68, at Ophavsretslicensnævnet efter begæring kan fastsætte vederlagets størrelse.

Forslaget til indsættelse af et nyt 3. pkt. i § 68, stk. 2, skal ses i sammenhæng med den foreslåede nyaffattelse af nævnets kompetence i § 47, jf. lovforslagets § 1, nr. 11. Forslaget indebærer, at det kommer til at fremgå direkte af lovens tvangslicensbestemmelser, hvornår og i hvilket omfang Ophavsretslicensnævnet har kompetence til at fastsætte vederlagets størrelse. I forslaget til § 47, stk. 2, er der en henvisning til de bestemmelser, hvor nævnet har kompetence. Formålet er at gøre loven mere brugervenlig.

Forslaget indebærer indførelse af et nyt stk. 4 i § 68 om konvertering af tvangslicens til en eneret.

Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til den gældende lovs § 47, stk. 3. Bestemmelsen indebærer, at hvis brugeren af et værk i henhold til tvangslicensbestemmelsen i § 68 ikke betaler det vederlag, der er fastsat ved parternes aftale eller ved Ophavsretslicensnævnets afgørelse, kan det ved dom fastslås, at den pågældende udnyttelse af udgivne lydoptagelser kun kan foretages med rettighedshavernes samtykke, indtil betaling sker.

Af systematiske grunde foreslås bestemmelsen overflyttet fra § 47, stk. 3, til § 68.

Henvisningerne i § 70, stk. 3, foreslås ændret som konsekvens af forslaget til en ny § 24 a, jf. lovforslagets § 1, nr. 7.

Henvisningen i § 75 a, stk. 2, til § 47, stk. 1, 2. og 3. pkt., foreslås ændret som konsekvens af lovforslagets § 1, nr. 11, om nyaffattelse af bestemmelsen i lovens § 47 om Ophavsretslicensnævnet.

Forslaget indebærer, at henvisningen til § 47, stk. 2, ophæves, hvilket sker som konsekvens af, at bemyndigelsesbestemmelsen i den gældende lovs § 47, stk. 2, ikke foreslås videreført, jf. lovforslagets § 1, nr. 11.

Til § 2

Det foreslås, at ændringsloven træder i kraft den 1. juli 2008.

Den foreslåede bestemmelse i stk. 2 er en overgangsbestemmelse om anvendelsen af den foreslåede nye bestemmelse i § 54.

Med henblik på at undgå, at den foreslåede § 54 griber ind i aftaler, der allerede er indgået, foreslås det, at bestemmelsen ikke finder anvendelse på aftaler, der er indgået før den 1. juli 2008. Denne dato er tidspunktet for bestemmelsens ikrafttræden, jf. lovforslagets § 2, stk. 1.

Forslaget betyder, at aftaler, der er indgået før den 1. juli 2008, skal bedømmes i lyset af de hidtidige regler i §§ 54 og 55. Aftaler, der indgås eller forlænges den 1. juli 2008 eller senere, skal derimod bedømmes i lyset af bestemmelsen i den nye § 54.

Til § 3

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighed. Det foreslås, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland. Loven kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Lovforslag sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om ophavsret, jf. lovbekendtgørelse nr. 763 af 30. juni 2006, foretages følgende ændringer:

Eksemplarfremsstilling inden for undervisningsvirksomhed

§ 13. Til brug i undervisningsvirksomhed kan der fremstilles eksemplarer af udgivne værker samt ved optagelse foretages eksemplarfremsstilling af værker, som udsendes i radio eller fjernsyn, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. De nævnte eksemplarer må kun udnyttes inden for undervisningsvirksomhed, som omfattes af den i § 50 forudsatte aftale.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 om optagelse gælder ikke for filmværker, som indgår i biografernes almindelige repertoire af spillefilm, medmindre der ved udsendelsen i fjernsyn kun er benyttet mindre dele af værket.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 1 om eksemplarfremsstilling af udgivne værker gælder ikke for edb-programmer i digital form.

Stk. 4. Lærere og elever må som led i undervisningsvirksomhed foretage optagelser af deres egne fremførelser af værker, såfremt det ikke sker i erhvervsøjemed. Optagelserne må ikke udnyttes på anden måde.

1. I § 13 indsættes som stk. 5:

»Stk. 5. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan

fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.«

*Eksemplarfremsstilling inden for
erhvervsvirksomhed m.v.*

§ 14. Offentlige eller private institutioner, organisationer og erhvervsvirksomheder kan til intern brug i deres virksomhed ved fotokopiering eller lignende fremstille eller lade fremstille eksemplarer af fagmæssige artikler i aviser, tidsskrifter og samleværker, af korte afsnit af andre udgivne værker af fagmæssig art, af musikværker samt af illustrationer, som er gengivet i tilslutning til teksten, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Sådanne eksemplarer må kun udnyttes inden for virksomhed, som omfattes af den i § 50 forudsatte aftale.

2. I § 14 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.«

Arkiver, biblioteker og museer

§ 16 b. Offentlige biblioteker og andre biblioteker, der helt eller delvis finansieres af det offentlige, kan på bestilling i digital form gengive artikler fra aviser, tidsskrifter og samleværker, kortere afsnit af bøger og andre udgivne litterære værker samt illustrationer og noder, som er gengivet i tilslutning til teksten, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Bestemmelsen i 1. pkt. omfatter ikke udsendelse i radio eller fjernsyn eller tilrådighedsstillelse af værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led.

3. I § 16 b indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.«

Syns- og hørehandicappede

§ 17. Det er tilladt at gengive og sprede eksemplarer af udgivne værker, når gengivelsen og de spredte eksemplarer er særligt bestemt til brug for blinde, svagtseende, døve og talelidende samt personer i øvrigt, der på grund af handicap er ude af stand til at læse trykt tekst. Bestemmelsen i 1. pkt. finder ikke anvendelse på gengivelse eller eksemplarspredning, der sker i erhvervsøjemed.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på lydoptagelser af litterære værker eller på gengivelser, der udelukkende består af lydoptagelser af musikværker.

Stk. 3. Lydoptagelser af udgivne litterære værker må gengives og spredes til brug for syns- og læsehandicappede, når det ikke sker i erhvervsøjemed. Ophavsmanden har krav på vederlag.

Stk. 4. Statslige eller kommunale institutioner og andre sociale eller almennyttige institutioner kan til brug for syns- og hørehandicappede ved lyd- eller billedoptagelse fremstille eksemplarer af værker, der udsendes i radio eller fjernsyn, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Sådanne optagelser må kun udnyttes inden for virksomhed, som omfattes af den i § 50 forudsatte aftale.

Fremstilling af antologier til brug i undervisningsvirksomhed m.v.

4. I § 17, stk. 3, indsættes som 3. pkt.:

»Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af vederlaget, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.«

§ 18. Mindre dele af litterære værker og musikværker eller sådanne værker af ringe omfang må til brug i undervisningsvirksomhed gengives i samleværker sammenstillet af bidrag fra et større antal ophavsmænd, når 5 år er forløbet efter det år, da værket blev udgivet. I tilslutning til teksten kan også kunstværker og værker af beskrivende art, jf. § 1, stk. 2, gengives, når 5 år er forløbet efter det år, da værket blev offentliggjort. Ophavsmanden har krav på vederlag.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 finder ikke anvendelse på værker, der er udarbejdet til brug i undervisningsvirksomhed, eller såfremt gengivelsen sker i erhvervsøjemed.

Stk. 3. Enkelte udgivne sangtekster må gengives i sanghæfter til brug for deltagerne i et møde. Der må dog ikke fremstilles mere end 300 eksemplarer af hvert sanghæfte.

Gengivelse af kunstværker m.v.

§ 23. Offentliggjorte kunstværker og værker af beskrivende art, jf. § 1, stk. 2, må gengives i kritiske eller videnskabelige fremstillinger i tilslutning til teksten, når det sker i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet. Gengivelsen må ikke ske i erhvervsøjemed.

Stk. 2. Et offentliggjort kunstværk må gengives i en alment oplysende fremstilling og gengives i en kritisk eller videnskabelig fremstilling i erhvervsøjemed, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Dette gælder dog ikke, såfremt ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets gengivelse.

Stk. 3. Offentliggjorte kunstværker må gengives ved omtale af dagsbegivenheder i aviser og tidsskrifter, når det sker i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet. Bestemmelsen i 1. pkt. finder ikke anven-

5. I § 18, stk. 1, indsættes som 4. pkt.:

»Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af vederlaget, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.«

6. § 23, stk. 2, ophæves.

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 2 og 3.

delse på værker, der er frembragt med henblik på gengivelse i aviser eller tidsskrifter.

Stk. 4. Udgivne kunstværker eller eksemplarer af kunstværker, der af ophavsmanden er overdraget til andre, må gengives i aviser, tidsskrifter, film og fjernsyn, når gengivelsen er af underordnet betydning i den pågældende sammenhæng.

§ 24. Kunstværker, der indgår i en samling, eller som udstilles eller udbydes til salg, må gengives i kataloger over samlingen. Sådanne kunstværker må endvidere gengives i meddelelser om udstilling eller salg, herunder i form af overføring til almenheden.

Stk. 2. Kunstværker må afbildes, når de er varigt anbragt på eller ved en for almenheden tilgængelig plads eller vej. Bestemmelsen i 1. pkt. finder ikke anvendelse, såfremt kunstværket er hovedmotiv og gengivelsen udnyttes erhvervsmæssigt.

Stk. 3. Bygninger må frit afbildes.

7. Efter § 24 indsættes :

»§ 24 a. Offentliggjorte kunstværker må gengives, hvis betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Dette gælder dog ikke, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets gengivelse.

Stk. 2. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for at indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.«

Særlige bestemmelser om radio og fjernsyn

§ 30. DR, TV 2/DANMARK A/S og de regionale TV 2-virksomheder kan i radio eller fjernsyn udsende udgivne værker, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Bestemmelsen i 1. pkt. gælder ikke for sceneværker og filmværker.

Stk. 2. Ophavsmanden kan over for radio- eller fjernsynsforetagendet nedlægge forbud mod værkets udsendelse i henhold til stk. 1.

Stk. 3. Kulturministeren kan fastsætte, at bestemmelserne i stk. 1 og 2 skal finde tilsvarende anvendelse på aftaler, der er indgået af andre radio- og fjernsynsforetagender.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1 finder tilsvarende anvendelse, når ophavsmanden til et kunstværk har overdraget et eller flere eksemplarer til andre.

Stk. 5. Bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., finder ikke anvendelse på udsendelser i radio og fjernsyn via satellit, medmindre der samtidig af det pågældende radio- eller fjernsynsforetagende foretages udsendelse over et jordsendenet.

8. I § 30 indsættes som stk. 6:

Stk. 6. Opstår der spørgsmål om, hvorvidt en organisation, der efter § 50, stk. 4, er godkendt til at indgå aftaler omfattet af stk. 1, stiller urimelige vilkår for af indgå aftale, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47. Nævnet kan fastsætte vilkårene, herunder vederlagets størrelse.«

§ 30 a. Offentliggjorte værker, der indgår i DR's, TV 2/DANMARK A/S' og de regionale TV 2-virksomheders egne produktioner, kan af de nævnte radio- og fjernsynsforetagender genudsendes og stilles til rådighed på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt.

Bestemmelsen i 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse på eksemplarfremsstilling, som er nødvendig for gengivelsen. Bestemmelserne i 1. og 2. pkt. gælder kun for værker, der indgår i produktioner, som har været udsendt før den 1. januar 1998.

Stk. 2. Ophavsmanden kan over for radio- eller fjernsynsforetagendet nedlægge forbud mod værkets gengivelse i henhold til stk. 1.

§ 35. Værker, som udsendes trådløst i radio eller fjernsyn, må samtidig og uændret videreudsendes over kabelanlæg og på samme måde videreudsendes til almenheden ved hjælp af radioanlæg, såfremt betingelserne for aftalelicens efter § 50 er opfyldt. Bestemmelsen i 1. pkt. gælder ikke for rettigheder, som indehaves af radio- og fjernsynsforetagender.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1 må værker, der indgår i en trådløs radio- eller fjernsynsudsendelse, som modtages ved hjælp af egen antenne, videreudsendes over kabelanlæg, som ikke omfatter mere end 2 tilslutninger.

Stk. 3. Ejeren af et anlæg som nævnt i stk. 1 er ansvarlig for, at der træffes aftale om videreudsendelse af radio- og fjernsynsudsendelser over anlægget. Er et vederlag, som ejeren skal betale efter en aftale indgået i overensstemmelse med stk. 1 eller en kendelse fra Ophavsretslicensnævnet efter § 48, stk. 1, fastsat som et beløb pr. tilslutning, er brugeren af den enkelte tilslutning pligtig at betale ejeren et beløb, som svarer dertil.

10. Overskriften til § 47 affattes således:

Fælles bestemmelser om tvangslicens

§ 47. Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af vederlag i henhold til § 17, stk. 3, § 18, stk. 1, § 51, stk. 2, og § 68, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for et af kulturministeren nedsat

»Ophavsretslicensnævnet«

11. § 47 affattes således:

§ 47. Kulturministeren nedsætter Ophavsretslicensnævnet. Nævnet består af en formand og to medlemmer, som udpe-

nævn, Ophavsretslicensnævnet. Nævnets afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Kulturministeren fastsætter nærmere regler for nævnets virksomhed og kan herunder fastsætte bestemmelser om dækning af omkostningerne ved virksomheden.

Stk. 2. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om opkrævning af vederlag i henhold til § 17, stk. 3, § 18, stk. 1, og § 68.

Stk. 3. Såfremt brugeren af et værk i henhold til § 68 ikke betaler det vederlag, der er fastsat ved parternes aftale eller ved Ophavsretslicensnævnets afgørelse, kan det ved dom fastslås, at den pågældende værksudnyttelse kun kan foretages med ophavsmandens samtykke, indtil betaling er sket.

ges af kulturministeren. Formanden skal være højesteretsdommer.

Stk. 2. Ophavsretslicensnævnet kan træffe afgørelse i henhold til §§ 13 og 14, § 16 b, § 17, stk. 3, § 18, stk. 1, § 24 a, § 30, § 48, stk. 1 og 2, § 51, stk. 2, § 68, § 75 a, stk. 2, og § 75 d. Nævnets afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Stk. 2. Kulturministeren fastsætter nærmere regler om nævnets virksomhed, herunder om dækning af omkostningerne ved nævnets drift.«

12. Før § 49 indsættes:

»Forældelse af vederlagskrav«

§ 49. Vederlagskrav i henhold til § 17, stk. 3, § 18, stk. 1, og § 68 forældes efter 3 år fra udgangen af det år, i hvilket værksudnyttelsen fandt sted.

Stk. 2. Såfremt vederlagskravet gøres gældende af en organisation, gælder bestemmelsen i stk. 1 også for ophavsmandens krav mod organisationen.

Stk. 3. Forældelsen afbrydes ved skriftligt påkrav.

13. § 50 affattes således:

Fælles bestemmelser om aftalelicens

§ 50. Aftalelicens efter §§ 13, 14 og § 16 b, § 17, stk. 4, § 23, stk. 2, og §§ 30, 30 a og 35 kan påberåbes af brugere, der har indgået en aftale om den pågældende værksudnyttelse med en organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmænd til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark. Aftalelicensen giver brugeren ret til at udnytte andre værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen.

Stk. 2. Aftalelicensen giver kun brugeren ret til at benytte de ikke-repræsenterede ophavsmænds værker på den måde og på de vilkår, som følger af den indgåede aftale med organisationen og af de i stk. 1 nævnte bestemmelser.

Stk. 3. Rettighedshaverorganisationer, som indgår aftaler af den i stk. 1 nævnte karakter, skal godkendes af kulturministeren. Der kan kun godkendes én organisation inden for hver værksart. Ministeren kan bestemme, at en godkendt organisation på nærmere angivne områder skal være en fællesorganisation, som omfatter flere organisationer, der opfylder kravene efter stk. 1.

§ 51. For værksudnyttelse i henhold til §§ 13, 14 og 16 b, § 17, stk. 4,

§ 50. Aftalelicens efter §§ 13, 14 og § 16 b, § 17, stk. 4, og §§ 24 a, 30, 30 a og 35 kan påberåbes af brugere, der har indgået en aftale om den pågældende værksudnyttelse med en organisation, som omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark.

Stk. 2. Aftalelicensen kan desuden påberåbes af brugere, der inden for et nærmere defineret område har indgået aftale om værksudnyttelse med en organisation, der omfatter en væsentlig del af ophavsmændene til en bestemt art af værker, der anvendes i Danmark på det pågældende område. Dette gælder dog ikke, hvis ophavsmanden over for nogen af de aftale-sluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.

Stk. 3. Aftalelicensen giver brugeren ret til at udnytte andre værker af samme art, selv om ophavsmændene til disse værker ikke repræsenteres af organisationen. Aftalelicensen giver brugeren ret til at benytte de ikke-repræsenterede ophavsmænds værker på den måde og på de vilkår, som følger af den aftale, der er indgået med organisationen.

Stk. 4. Rettighedshaverorganisationer, som indgår aftaler omfatter af stk. 1 og 2, skal godkendes af kulturministeren til at indgå aftaler på nærmere angivne områder. Ministeren kan bestemme, at en godkendt organisation på visse områder skal være en fællesorganisation, som omfatter flere organisationer, der opfylder kravene efter stk. 1 eller 2.«

14. § 51, stk 1 og 2, affattes således:

§ 23, stk. 2, og §§ 30, 30 a og 35 skal de regler, som organisationen har fastsat med hensyn til fordelingen af vederlag mellem de af organisationen repræsenterede ophavsmænd, finde tilsvarende anvendelse over for ikke-repræsenterede ophavsmænd.

Stk. 2. Ikke-repræsenterede ophavsmænd kan gøre krav på individuelt vederlag, selv om en sådan ret hverken fremgår af aftalen med brugeren eller af organisationens vederlagsregler. Størrelsen af det individuelle vederlag kan fastsættes efter bestemmelsen i § 47, stk. 1. Vederlagskravet kan kun rettes mod organisationen.

Stk. 3. Vederlagskrav, som de i henhold til § 50, stk. 3, godkendte organisationer ønsker at fremsætte i forbindelse med værksudnyttelse efter § 35, skal fremsættes samtidig over for brugerne.

ophavsmanden over for nogen af de aftalesluttende parter har nedlagt forbud mod værkets udnyttelse.

Stk. 4. Bestemmelsen i § 49 finder tilsvarende anvendelse på vederlagskrav i henhold til de i stk. 1 og 2 nævnte bestemmelser.

§ 52. Hvis forhandlinger om indgåelse af aftaler som nævnt i § 13, stk. 1, § 14, § 16 b, § 17, stk. 4, § 23, stk. 2, og § 30 a ikke fører til noget resultat, kan hver af parterne kræve mægling.

Stk. 2. Krav om mægling rettes til kulturministeren. Kravet kan fremsættes, når en af parterne har afbrudt forhandlingerne eller afvist et ønske om forhandlinger, eller når forhandlingerne ikke synes at ville føre til noget resultat.

Stk. 3. Mæglingen foretages af en forligsmand, der udpeges af kulturministeren. Forligsforhandlingerne skal baseres på parternes eventuelle løsningsforslag. Forligsmanden kan foreslå parterne at

»§ 51. For værksudnyttelse i henhold til § 50 skal de regler, som organisationen har fastsat med hensyn til fordelingen af vederlag mellem de ophavsmænd, som organisationen repræsenterer, finde tilsvarende anvendelse over for ikke-repræsenterede ophavsmænd.

Stk. 2. Ikke-repræsenterede ophavsmænd kan gøre krav på individuelt vederlag, selv om en sådan ret hverken fremgår af aftalen med brugeren eller af organisationens vederlagsregler. Vederlagskravet kan kun rettes mod organisationen. Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af det individuelle vederlag, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.«

15. I § 52, stk 1, ændres »23, stk. 2,« til: »24 a«.

lade tvisten afgøre ved voldgift og kan medvirke ved udpegningen af voldgiftsmænd.

Stk. 4. Forligsmanden kan fremsætte forslag til tvistens løsning og kan kræve, at et sådant forslag forelægges parternes kompetente organer til vedtagelse eller forkastelse inden en af forligsmanden fastsat frist. Forligsmanden underretter kulturministeren om mæglingens udfald.

Stk. 5. Forligsmanden kan bestemme, at aftaler skal forblive i kraft, selv om aftaleperioden er udløbet eller vil udløbe under forhandlingerne. Aftalen kan dog ikke forlænges i mere end to uger efter, at parterne har taget stilling til et endeligt mæglingsforslag eller forslag til voldgiftsbehandling, eller efter at forligsmanden har meddelt, at der ikke er basis for at fremsætte såkrav i henhold til de i stk. 1 og 2 nævnte bestemmelser.«

Stk. 6. Den, der er eller har været forligsmand, må ikke ubeføjet røbe eller udnytte, hvad denne har fået kendskab til som forligsmand.

Stk. 7. Kulturministeren kan fastsætte nærmere regler om dækning af omkostningerne ved forligsmandens virksomhed.

§ 54. Erhververen har pligt til at udnytte værket. Ophavsmanden kan hæve aftalen, hvis erhververen ikke har udnyttet værket inden en rimelig tid eller senest inden 5 år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side.

§ 55. Hvis aftalen ikke udtrykkeligt specificerer enkelte udnyttelsesformer, som omfattes af overdragelsen, kan ophavsmanden med rimeligt varsel opsi-

16. § 54 affattes således:

»**§ 54.** Erhververen har pligt til at udnytte de overdragne rettigheder. Ophavsmanden kan opsige aftalen med 6 måneders varsel i det omfang, udnyttelse ikke er sket inden 3 år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 kan ikke fraviges, medmindre der alene er tale om en ændring af de angivne tidsfrister.«

17. § 55 ophæves.

ge overdragelsen af rettighederne til de uspecificerede udnyttelsesformer, der ikke er iværksat af erhververen, inden 3 år er forløbet fra det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side.

Vederlag for brug af lydoptagelser i radio og fjernsyn m.v.

§ 68. Uanset bestemmelserne i § 65, stk. 2, og § 66, stk. 1, må udgivne lydoptagelser anvendes til radio- og fjernsyns-udsendelse og til andre offentlige fremførelser. Bestemmelsen i 1. pkt. finder ikke anvendelse på offentlig fremførelse i form af tilrådighedsstillelse af udgivne lydoptagelser på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, jf. § 2, stk. 4, nr. 1, 2. led.

Stk. 2. De udøvende kunstnere og fremstillere af lydoptagelser har krav på vederlag. Vederlagskravet kan kun gøres gældende gennem en af kulturministeren godkendt fællesorganisation, som amfater såvel udøvende kunstnere som fremstillere af lydoptagelser.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 gælder ikke for udsendelse i fjernsyn og andre offentlige fremførelser af filmværker, såfremt lyd og billede udsendes eller fremføres samtidigt.

Fremstillere af fotografiske billeder

§ 70. Den, som fremstiller et fotografisk billede (fotografen), har eneret til at råde over billedet ved at fremstille

18. I § 68, stk. 2, indsættes som 3. pkt.:

»Kan der ikke opnås enighed om størrelsen af vederlaget, kan hver af parterne forelægge spørgsmålet for Ophavsretslicensnævnet, jf. § 47.«

19. I § 68 indsættes som stk. 4:

»*Stk. 4.* Hvis brugeren af en lydoptagelse i henhold til denne bestemmelse ikke betaler det vederlag, der er fastsat ved parternes aftale eller ved Ophavsretslicensnævnets afgørelse, kan det ved dom fastslås, at den pågældende udnyttelse kun kan foretages med rettighedshavernes samtykke, indtil betaling er sket.«

eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden.

Stk. 2. Retten til et fotografisk billede varer, indtil 50 år er forløbet efter udgangen af det år, da billedet blev fremstillet.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 2, stk. 2-4, §§ 3, 7, 9, 11 og 11 a, § 12, stk. 1, stk. 2, nr. 5, og stk. 3, §§ 13-16 b, § 17, stk. 1 og 4, § 18, stk. 1 og 2, § 19, stk. 1 og 2, §§ 20, 21 og 23, § 24, stk. 1 og 2, og §§ 25, 27, 28, 30-31, 34, 35, 39-47, 49-58 og 60-62 finder tilsvarende anvendelse på fotografiske billeder. Er et fotografisk billede genstand for ophavsret efter § 1, kan denne også gøres gældende.

Offentlig fremførelse af musikværker

§ 75 a. Erhvervsmæssig virksomhed, hvorved en repræsentant for indehaveren af ophavsretten eller en kontraktmæssig indehaver af denne ret indgår aftaler om offentlig fremførelse af et musikværk, der er beskyttet efter denne lov, skal godkendes af kulturministeren. Ministeren kan fastsætte nærmere vilkår for godkendelsen. Aftaler indgået i strid med 1. og 2. pkt. er ugyldige.

Stk. 2. Stiller en organisation m.v., der er godkendt i henhold til stk. 1, urimelige vilkår for at meddele tilladelse til offentlig fremførelse af musikværker, kan Ophavsretslicensnævnet på begæring fastsætte vilkårene for fremførelsen. § 47, stk. 1, 2. og 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 79. I forskrifter, der udstedes efter § 31, stk. 2, § 42, stk. 4, § 43, stk. 2, § 44, stk. 2, § 45, stk. 2, og § 47, stk. 2, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

20. I § 70, stk. 3, ændres »§§ 25« til: »§§ 24 a, 25«.

21. I § 75 a, stk. 2, 2. pkt., ændres »2. og 3. pkt.« til: »stk. 2, 2. pkt., og stk. 3.«

22. I § 79 ændres », § 45, stk. 2, og § 47, stk. 2« til: »og § 45, stk. 2«.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2008.

Stk. 2. § 1, nr. 16 og 17, finder alene anvendelse på aftaler, der indgås eller forlænges efter lovens ikrafttræden.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes helt eller delvis i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.